

UNIVERZA V LJUBLJANI
PRAVNA FAKULTETA

MAGISTRSKA NALOGA

DRUŽINSKOPRAVNE POSLEDICE DEJANSKE ŽIVLJENJSKE
SKUPNOSTI ISTOSPOLNIH PARTNERJEV

Urša Ulčar

Mentorica: prof. dr. Barbara Novak

Ljubljana, 2017

POVZETEK

Istospolni partnerji pred uveljavitvijo Zakona o registraciji istospolne partnerske skupnosti niso bili vključeni v obstoječo družinsko zakonodajo, zaradi česar je bil njihov pravni položaj neurejen. Zakon je uredil registracijo istospolne partnerske skupnosti, ki je ustvarjala pravne posledice samo v razmerju med partnerjema, ni pa zagotavljala njihovih pravic in obveznosti v razmerju do otrok. Institut registrirane istospolne partnerske skupnosti je z uveljavitvijo Zakona o partnerski zvezi nadomestila sklenjena partnerska zveza, ki ima enake pravne posledice kot zakonska zveza tako na področju družinskega prava, kakor tudi na vseh ostalih pravnih področjih.

Družinska zakonodaja do uveljavitve Zakona o partnerski zvezi ni poznala posebne pravne ureditve dejanske življenjske skupnosti istospolnih partnerjev. Zakon o partnerski zvezi to skupnost imenuje nesklenjena partnerska zveza, ki je dalj časa trajajoča življenjska skupnost dveh oseb istega spola, ki nista sklenili partnerske zveze. Nesklenjena partnerska zveza ustvarja pravne posledice samo v razmerju med partnerjema, ki so na področju družinskega prava enake kot v razmerju med partnerji iz sklenjene partnerske zveze. Na področjih zunaj družinskega prava pa ta zveza ustvarja pravne posledice le, če zakonodaja s tega področja take pravne posledice priznava zunajzakonski skupnosti.

Nova ureditev se sicer približuje popolni izenačitvi pravic z raznospolnimi partnerji, vendar istospolna partnerja še vedno ne moreta skupaj posvojiti otroka in nista upravičena do postopkov oploditve z biomedicinsko pomočjo.

KLJUČNE BESEDE: istospolni partnerji, raznospolni partnerji, registrirana istospolna partnerska skupnost, sklenjena partnerska zveza, nesklenjena partnerska zveza, diskriminacija

ABSTRACT

Prior to the entry into force of the Civil Partnership Registration Act, same-sex partners were not included in the existing family legislation, therefore, their legal situation was unregulated. The Act regulated registration of the same-sex partnership, which created legal consequences only in the relationship among partners, but it did not provide rights and obligations in the relationship towards children. With the entry into force of the Civil Union Act, the institute of the registered same-sex partnership was replaced by the civil union that has the same legal consequences as the marriage both, in the field of family law, as well as in all other legal fields.

Until the entry into force of the Civil Union Act, family legislation did not know a special legal regulation of the actual life partnership of the same-sex partners. In the Civil Union Act, this partnership is called non-formal civil union, which is a long-standing partnership of two persons of the same sex, who did not get married. Non-formal civil union creates legal consequences only in the relationship among partners, which are in the field of family law the same as in the relationship among civil union partners. In the fields outside the family law, this partnership creates legal consequences only if the legislation in the subject field acknowledges such legal consequences to the extramarital union.

The new arrangement approaches the full equality of rights with heterosexual partners. However, same-sex partners still cannot adopt a child together and are not entitled to the assisted human reproduction procedures.

KEY WORDS: same-sex partners, heterosexual partners, registered same-sex partnership, civil union, non-formal civil union, discrimination

Kazalo

1.	UVOD	1
2.	SLOVENSKA PRAVNA UREDITEV SKUPNOSTI ISTOSPOLNIH PARTNERJEV....	3
2.1.	USTAVA REPUBLIKE SLOVENIJE	3
2.2.	ZAKON O ZAKONSKI ZVEZI IN DRUŽINSKIH RAZMERJIH	4
2.3.	ZAKON O REGISTRACIJI ISTOSPOLNIH PARTNERJEV	4
2.3.1.	POSTOPEK REGISTRACIJE SKUPNOSTI	5
2.3.2.	POGOJI ZA REGISTRACIJO SKUPNOSTI.....	7
2.3.3.	PRAVNE POSLEDICE REGISTRACIJE ISTOSPOLNE PARTNERSKE SKUPNOSTI.....	7
2.3.4.	PRENEHANJE REGISTRIRANE PARTNERSKE SKUPNOSTI IN NJENE POSLEDICE	12
2.4.	ZAKON O PARTNERSKI ZVEZI.....	14
2.5.	VPLIV UREDITVE ZPZ NA DRUGIH PRAVNIH PODROČJIH	16
2.5.1.	ZAKON O OSEBNEM IMENU	16
2.5.2.	ZAKON O SOCIALNO VARSTVENIH PREJEMKIH.....	17
2.5.3.	ZAKON O UVELJAVLJANJU PRAVIC IZ JAVNIH SREDSTEV	17
2.5.4.	ZAKON O ZDRAVSTVENEM VARSTVU IN ZDRAVSTVENEM ZAVAROVANJU.....	18
2.5.5.	ZAKON O POKOJNINSKEM IN INVALIDSKEM ZAVAROVANJU.....	18
2.5.6.	ZAKON O DELOVNIH RAZMERJIH.....	19
2.5.7.	KAZENSKI ZAKONIK IN ZAKON O KAZENSKEM POSTOPKU	19
2.5.8.	ZAKON O PRAVDNEM POSTOPKU	20
2.5.9.	OBLIGACIJSKI ZAKONIK.....	21
2.5.10.	ZAKON O DAVKU NA DEDIŠČINE IN DARILA	21
2.5.11.	ZAKON O MEDNARODNI ZAŠČITI.....	22
2.6.	UGOTOVITVE GLEDE IZBOLJŠANJA PRAVNEGA POLOŽAJA ISTOSPOLNIH PARTNERSTEV PO UVELJAVITVI ZPZ.....	22
3.	PRAVNA UREDITEV STARŠEVSTVA V ISTOSPOLNIH DRUŽINAH V SLOVENSKI ZAKONODAJI.....	24
3.1.	POSVOJITEV	26
3.1.1.	STALIŠČE EVROPSKEGA SODIŠČA ZA ČLOVEKOVE PRAVICE	29
3.2.	STIKI Z OTROKOM SVOJEGA PARTNERJA.....	30

3.3.	PREŽIVLJANJE OTROKA SVOJEGA PARTNERJA	31
3.4.	OPOLODITEV Z BIOMEDICINSKO POMOČJO	31
4.	ZAKLJUČEK	34
5.	LITERATURA	37
6.	SODNA PRAKSA	38
7.	PRAVNI PREDPISI	39
8.	SPLETNI VIRI	40

1. UVOD

Istospolna razmerja so v družbi dolgo veljala za nenaravna, za nekaj, kar je treba skriti in prikriti. Odkrito izražanje istospolne usmerjenosti se je pripisovalo razvratu, ki ga je treba, če že ne kaznovati, pa vsaj obsojati. Človeštvo je potrebovalo dolgo časa, da je spoznalo, da pri istospolni usmerjenosti ne gre za nenaravno, izrojeno ali celo bolezensko stanje. Nasprotovanje izenačenju pravic istospolnih partnerjev s pravicami heteroseksualnih partnerjev nedvomno izhaja iz strahu pred ogroženostjo tradicionalnega pojmovanja družine kot skupnosti očeta, matere in otrok. Res je, da partnerja v istospolnem razmerju ne moreta skupaj ustvariti novega človeškega bitja, enako kot partnerja v heteroseksualni življenjski skupnosti pa zmoreta zadovoljevati emocionalne, moralno-etične, spolne in ekonomske potrebe.

Družina je vrednota, do katere bi moral imeti dostop vsak posameznik, ne glede na spolno usmerjenost. Miselnost, da življenjska skupnost istospolnih partnerjev ne more imeti statusa „družine“ je, vsaj na papirju, v moderni družbi preživeta. Ob poudarjanju spoštovanja temeljnih človekovih pravic in svoboščin neenakega obravnavanja zaradi spolne usmerjenosti ne bi smelo biti, pa vendar smo tovrstni diskriminaciji (odkrito ali prikrito) še vedno priča na vsakem koraku. Čeprav se deklarira za moderno in napredno, je naša družba še vedno polna predsodkov.

Prepoved diskriminacije na podlagi spolne usmerjenosti izhaja iz temeljnega akta Republike Slovenije, in sicer iz 14. člena Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06, 47/13, 75/16 – v nadaljevanju URS), ki določa, da so v Sloveniji vsakomur zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj ali katerokoli drugo osebno okoliščino. Slovenska zakonodaja skupnosti istospolnih partnerjev vse do julija 2005, ko je bil sprejet Zakon o registraciji istospolne partnerske skupnosti (Uradni list RS, št. 65/05, 55/09, 18/16, 33/16, 68/16 - v nadaljevanju ZRIPS), ni urejala. Z njim je v slovenski zakonodaji prišlo do izenačenja registriranih istospolnih partnerjev z zakonci, vendar le pri ureditvi premoženjskih in preživninskih razmerij.¹ Ostala pa so odprta vprašanja glede pravic na področju socialnega, zdravstvenega, pokojninskega in drugih zavarovanj. Prav tako ZRIPS istospolnim partnerjem ni zagotovil pravic iz družinskih razmerij oziroma v razmerju do otrok. S sprejetjem ZRIPS

¹ Weber N., Pravniki 7-8/2010, str. 495.

torej ni prišlo do odprave neenakega obravnavanja registrirane istospolne skupnosti v primerjavi z zakonsko ali zunajzakonsko skupnostjo, prav tako se z ZRIPS ni uredil položaj neregistriranih partnerskih skupnosti. Tovrstna skupnost oseb istega spola vse do sprejetja Zakona o partnerski zvezi (Uradni list RS, št. 33/16 – v nadaljevanju ZPZ), sploh ni bila pravno urejena. Čeprav je na normativnem področju s sprejetima zakonoma narejen velik korak naprej, istospolni partnerji še vedno niso deležni vseh pravic in dolžnosti oziroma pravnih posledic, ki izhajajo iz družinskih razmerij ter zajemajo vsa osebna in premoženjska razmerja med člani družine.

V nalogi želim predstaviti pravni položaj istospolnih partnerjev v slovenski pravni ureditvi, in sicer v luči razvoja njihovih pravic v primerjavi s pravicami heteroseksualnih partnerjev. Posebej želim izpostaviti obseg medsebojnih pravic istospolnih partnerjev in njihovih pravic v razmerju do otrok. Osredotočila se bom na družinskopravne posledice dejanske življenjske skupnosti istospolnih partnerjev, saj menim, da je ureditev skrajno pomanjkljiva in diskriminatorna, tako v razmerju do heteroseksualnih partnerjev v zakonski zvezi kot do partnerjev, ki živijo v zunajzakonski skupnosti (njihove pravice ureja Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, Uradni list RS, št. 15/76, 30/86, 1/89, 14/89, 13/94, 82/94, 29/95, 26/99, 60/99, 70/00, 64/01, 110/02, 42/03, 16/04, 101/07, 90/11, 84/12, 82/15 – v nadaljevanju ZZZDR), kakor tudi v razmerju do skupnosti registriranih istospolnih partnerjev. Osrednja tema naloge je prikazati, da spolna usmerjenost kot osebna okoliščina ne daje podlage za različno pravno urejanje življenjskih skupnosti. Za lažji prikaz in boljšo opredelitev do ureditve, se bom podrobneje lotila opisovanja nekdanje ureditve registrirane istospolne skupnosti, določene z ZRIPS.

Zaključek magistrskega dela bo namenjen ugotovitvam in osebnemu mnenju o trenutnem položaju ter pravni ureditvi istospolnih skupnosti v Republiki Sloveniji.

2. SLOVENSKA PRAVNA UREDITEV SKUPNOSTI ISTOSPOLNIH PARTNERJEV

2.1. USTAVA REPUBLIKE SLOVENIJE

Temeljna izhodišča družinskega prava so zasnovana že v URS. Za urejanje družinskih razmerij je izjemnega pomena načelo enakosti iz prvega odstavka 14. člena URS, ki določa, da so vsakomur zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine, ne glede na katerokoli osebno okoliščino. Čeprav spolna usmerjenost kot osebna okoliščina ni izrecno navedena v 14. členu URS, jo je Ustavno sodišče RS leta 2009 v odločbi² izrecno opredelilo kot tako z obrazložitvijo, da gre za osebno lastnost, ki pomembno opredeljuje posameznika, vpliva na njegovo življenje in ga spremlja vse življenje, tako kot okoliščine, kot so npr. rasa, spol in rojstvo. Ustavno sodišče RS je v navedeni odločbi presojalo upravičenost neenakega obravnavanja registriranih istospolnih partnerjev glede pravice do dedovanja v razmerju do zakoncev in v ugotovitveni odločbi povedalo, da je poseg v človekove pravice dopusten samo pod pogojem, če temelji na ustavno dopustnem cilju, ki pa mora biti stvarno upravičen, in v skladu z načelom sorazmernosti, ki je eno izmed načel pravne države. Oceno skladnosti izpodbijane ureditve je Ustavno sodišče RS opravilo na podlagi t.i. strogega testa sorazmernosti, ki obsega presojo treh vidikov posega, in sicer presojo nujnosti, primernosti in sorazmernosti posega v ožjem pomenu. Spolno usmerjenost kot okoliščino, na podlagi katere je razlikovanje prepovedano, pojmuje tudi Evropsko sodišče za človekove pravice (v nadaljevanju ESČP).

Spolna usmerjenost kot osebna okoliščina je posredno varovana tudi v 35. členu URS, ki med drugim zapoveduje nedotakljivost osebnostnih pravic, med katere se uvršča tudi svobodna izbira partnerja.³ URS v prvem odstavku 53. člena zakonsko zvezo opredeljuje kot zvezo, ki temelji na enakopravnosti zakoncev in se sklene pred državnim organom. Ureditev zakonske zveze in pravnih razmerij v njej, v družini ter v zunajzakonski skupnosti pa URS v drugem odstavku 53. člena prepušča zakonu.⁴ Iz določbe 53. člena URS ne izhaja, da sta sklenitev zakonske zveze in obstoj zunajzakonske skupnosti omejena zgolj na heteroseksualno partnersko skupnost. Zato ni ovire, da istospolni partnerji po URS ne bi uživali enakih pravic, kot jih uživajo raznospolni pari v zakonski zvezi oziroma v

² Odločba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-425/06 z dne 2. 7. 2009, Uradni list RS, št. 55/09.

³ Weber N., Pravniki 7-8/2010, str. 497-498.

⁴ Drugi odstavek 53. člena URS: »Zakonsko zvezo in pravna razmerja v njej, v družini in v zunajzakonski skupnosti ureja zakon.«.

zunajzakonski skupnosti. Menim, da takšna ustavna ureditev nudi zadostno podlago za enakopravno obravnavo tako raznospolnih kot istospolnih partnerskih skupnosti.

2.2. ZAKON O ZAKONSKI ZVEZI IN DRUŽINSKIH RAZMERJIH

ZZZDR je temeljni vir družinskega prava, ki ureja materialnopravna vprašanja zakonske zveze in zunajzakonske skupnosti ter razmerja med zakonci oziroma zunajzakonskimi partnerji, razmerja med starši in otroki ter institute, vezane na starševska razmerja in starševsko skrb. Pravno regulacijo zakonske zveze najdemo v določbi, da je zakonska zveza z zakonom urejena življenjska skupnost moža in žene, katere namen je v zasnovi družine.⁵ Zunajzakonska skupnost je opredeljena kot dalj časa trajajoča življenjska skupnost moškega in ženske, ki je izenačena z družinskopravnimi posledicami zakonske zveze.⁶ ZZZDR izhaja iz predpostavke, da sta sklenitev zakonske zveze in obstoj zunajzakonske skupnosti dopustna le med osebama različnih spolov. Tudi v 16. členu ZZZDR je izrecno določeno, da izjavo za sklenitev zakonske zveze lahko podata le osebi različnega spola.

ZZZDR torej v okviru partnerskih razmerij ureja le življenjsko skupnost partnerjev različnega spola, njihove pravice in dolžnosti v medsebojnem razmerju ter v razmerju do tretjih oseb.⁷ Takšna ureditev predstavlja očitno kršenje temeljnih človekovih pravic in nedopustno diskriminacijo, saj za tako neenako obravnavo ne obstajajo opravičljivi ter stvarni razlogi. To je nesprejemljivo za državo, v kateri najvišji temeljni akt določa, da je pravna in socialna ter katere ena glavnih nalog je zagotavljati vsem državljanom enake človekove pravice in temeljne svoboščine.

2.3. ZAKON O REGISTRACIJI ISTOSPOLNIH PARTNERJEV

ZRIPS je bil sprejet 22. 6. 2005 in je začel veljati 23. 7. 2005.⁸ Uporabljati se je začel šele julija 2006, saj je bilo treba sprejeti tudi podzakonski akt za izvedbo zakona, in sicer Pravilnik o registraciji istospolnih partnerskih skupnosti (Uradni list RS, št. 55/06, 91/11, 33/16). Življenjska skupnost registriranih istospolnih partnerjev je bila po vsebini podobna zakonski zvezi ali zunajzakonski skupnosti, saj je tudi registrirano istospolno partnersko

⁵ Prvi in drugi odstavek 3. člena ZZZDR.

⁶ Prvi odstavek 12. člena ZZZDR.

⁷ Barlič N., Pravna praksa 47/2005, Priloga, str. II.

⁸ ZRIPS se je uporabljal do 24. 8. 2017.

skupnost oblikovala stabilna povezanost dveh oseb, ki se medsebojno spoštujeta, si medsebojno pomagata, zaupata in se podpirata. ZRIPS je urejal oziroma določal pogoje in postopek za registracijo skupnosti, pravne posledice registracije in način ter posledice prenehanja registrirane skupnosti. Registracija istospolne partnerske skupnosti je istospolnima partnerjema zagotavljala določene medsebojne pravice in obveznosti, na nekaterih področjih pa je celo urejala pravni položaj do tretjih oseb. Še vedno pa ZRIPS ni uredil vprašanj glede družinskih razmerij istospolnih partnerjev v razmerju do otrok, kar kaže na dejstvo, da družbena miselnost ob sprejemanju ZRIPS istospolnim partnerjem še ni omogočala enakopravnosti.⁹

Primerjava ureditve zakonske zveze oziroma zunajzakonske skupnosti po ZZZDR z ureditvijo registrirane partnerske skupnosti po ZRIPS je pokazala številna odstopanja v obsegu in vsebini pravic. Zakonodajalec se je pri sprejemanju ZRIPS zavedal specifične narave istospolnih skupnosti in registrirane skupnosti istospolnih partnerjev ni izenačil z zakonsko zvezo. Registracija istospolne skupnosti je omogočala uresničevanje pravic na premoženjskopравnem področju, in sicer pravico do preživljanja, pravico do pridobivanja skupnega premoženja in urejanja premoženjskih razmerij v okviru skupnosti, pravico do stanovanjskega varstva, pravico do dedovanja, pravico do informacij o zdravstvenem stanju partnerja ter do obiskov v zdravstvenih ustanovah.¹⁰ ZRIPS je na premoženjskem področju skoraj v celoti prevzel ureditev premoženjskega režima med zakoncema, kot ga določa ZZZDR, medtem ko je pri uzakonitvi pravice do dedovanja prišlo do bistvenih razlik.

2.3.1. POSTOPEK REGISTRACIJE SKUPNOSTI

Postopek registracije, določen v ZRIPS, ni bil tako formalen, kot ga določa ZZZDR za sklenitev zakonske zveze. Istospolna partnerja sta se morala najmanj 30 dni pred nameravano registracijo prijaviti pri upravni enoti, ki je opravila registracijo, in priložiti listine, določene s podzakonskim aktom ministra, pristojnega za delo, družino in socialne zadeve. Bodoča partnerja sta nato pred uradno osebo upravne enote hkrati in osebno podala soglasno pisno izjavo, da želita registrirati njuno skupnost. Podpis te je imel konstitutivno moč nastanka registrirane skupnosti. Sledil je vpis v register istospolnih skupnosti, ki se je vodil pri upravni enoti.

⁹ Barlič N., Pravna praksa 47/2005, Priloga, str. III.

¹⁰ Rajgelj B., Pravni položaj istospolnih partnerstev in starševstva v Sloveniji, str. 36, dostopno na http://www.mirovni-institut.si/wp-content/uploads/2015/03/Pravni-položaj-istospolnih-partnerstev-in-star%C5%A1evstva_feb_2015.pdf (29. 5. 2017).

Iz določb ZRIPS je mogoče razbrati, da je želel zakonodajalec postopek sklenitve partnerske skupnosti urediti drugače kot postopek sklenitve zakonske zveze. Kritiko takšne ureditve je vzbujal predvsem pogoj prijave namena registracije, saj se ni bilo mogoče izogniti vprašanju, zakaj je zakonodajalec določil 30-dnevni rok. Če je bil razlog v »potrebnem« času za razmislek istospolnih partnerjev, ki sta želela registrirati svojo skupnost, to kaže na neenako obravnavo na podlagi spolne usmerjenosti.¹¹ Drugačna ureditev je nadalje izhajala iz Pravilnika o registraciji istospolnih skupnosti. Po njem se je postopek registracije skupnosti opravil v uradnih prostorih upravne enote, ki jih je določil načelnik pristojne upravne enote. Registracijo je opravil matičar ob navzočnosti obeh partnerjev v uradnih prostorih, ki so morali biti svetli, urejeni in opremljeni z državnimi simboli, skladno s predpisi, ki urejajo njihovo uporabo. V 14. členu je Pravilnik o registraciji istospolnih skupnosti določal, da se postopek registracije opravi v času, ki ga določi načelnik upravne enote v okviru uradnih ur in glede na možnosti posamezne upravne enote. Takšna ureditev je odstopala od zahtev po javnem in slovesnem sklepanju zakonske zveze iz 28. člena ZZZDR ter je pomenila, da partnerja nista mogla zahtevati javne in slovesne registracije oziroma registracije zunaj uradnih prostorov upravne enote, četudi bi si to želela. Registracija se je lahko opravila le v času, ki ga je določil načelnik upravne enote, in sicer v okviru uradnih ur, upošteva možnosti posamezne upravne enote. Strinjam se z mnenjem B. Novak, da je bilo z navedeno ureditvijo kršeno načelo enakega varstva človekovih pravic, saj ni obstajal razlog, ki bi utemeljeval drugačno ureditev.¹²

Ustavno sodišče RS je v postopku ocene ustavnosti ZRIPS¹³ zavzelo stališče, da je ureditev registracije istospolne partnerske skupnosti v neskladju z načelom enakosti iz drugega odstavka 14. člena URS, ker upravnemu organu pri registraciji istospolne partnerske skupnosti zunaj uradnih prostorov ne daje pooblastila za odločanje po prostem preudarku, tako kot je to pooblastilo dano upravnemu organu, ko gre za odločanje o sklepanju zakonske zveze zunaj uradnih prostorov. Razumnih in stvarnih razlogov za ureditev, ki dopušča sklenitev zakonske zveze zunaj uradnih prostorov upravne enote na eni strani, registracije istospolnih partnerskih skupnosti zunaj uradnih prostorov na drugi strani pa ne, Ustavno sodišče RS ni našlo. Čeprav gre za modaliteto v postopku sklenitve zakonske zveze oziroma registracije istospolne partnerske skupnosti, ki sama po sebi ni konstitutivna v pravnem pomenu, ima postopek svečanosti za udeležence pomembno simbolno vrednost. Ustavno

¹¹ Novak B., v: Zupančič K., Novak B., 2008, str. 215.

¹² Novak B., v: Zupančič K., Novak B., 2008, str. 219-220.

¹³ Odločba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-255/13 z dne 18. 2. 2016, Uradni list RS, št. 18/16.

sodišče RS je zato odločilo, da je ZRIPS v neskladju z URS in določilo, da se sme do odprave ugotovljene protiustavnosti postopek registracije opraviti tudi na drugem mestu, če to zahtevata bodoča partnerja ter za to navedeta pomembne razloge.

2.3.2. POGOJI ZA REGISTRACIJO SKUPNOSTI

Svojo skupnost sta lahko registrirali osebi po dopolnjenem 18. letu starosti, ki nista bili v veljavni zakonski zvezi ali registrirani istospolni partnerski skupnosti, niti sorodnika v ravni črti oziroma stranski črti do četrtega kolena. Prav tako bodoča registrirana partnerja nista smela biti v razmerju skrbnik in varovanec, posvojitelj in posvojenec ter rejnik in rejenc. Registracija skupnosti ni bila veljavna brez svobodne privolitve.¹⁴ Ureditev pogojev za registracijo je bila v bistvenem podobna ureditvi pogojev za sklenitev zakonske zveze, čeprav je bil ZRIPS na nekaterih mestih strožji. ZZZDR ne prepoveduje sklenitve zakonske zveze med rejnikom in rejencem, daje pa tudi možnost spregleda zadržka sorodstva, kar pomeni, da sme center za socialno delo dovoliti sklenitev zakonske zveze med otroki bratov in sester ter polbratov in polsester, med skrbnikom in varovancem ter osebi, ki še ni dopolnila 18 let, če za to obstajajo utemeljeni razlogi. Možnosti podobnih izjem ZRIPS ni povzel. Skupnost, ki je bila registrirana v nasprotju z opisanimi pogoji, je bila neveljavna. Razveljavitev registracije so lahko zahtevali partnerja in vsi tisti, ki so imeli neposredni pravni interes, v večini primerov tudi državni tožilec, če je bila oseba mlajša od 18 let, pa so razveljavitev lahko zahtevali tudi njeni starši oziroma skrbniki.

Glede na opisano ureditev se v celoti strinjam z mnenjem B. Novak¹⁵, da s takšnimi določbami zakonodajalec ni pripomogel k premagovanju predsodkov ter stigmatizacije istospolnih partnerjev v družbi. Za drugačno ureditev položaja istospolnih partnerjev po mojem mnenju ne obstaja utemeljen razlog. Ureditev sledi »zakoreninjenemu« družbenemu pogledu na razmerja med istospolnimi partnerji, čeprav ni nobenega razloga, ki bi upravičil neenako obravnavo.

2.3.3. PRAVNE POSLEDICE REGISTRACIJE ISTOSPOLNE PARTNERSKE SKUPNOSTI

Enako, kot velja za sklenitev zakonske zveze, so tudi z registracijo partnerske skupnosti nastale pravne posledice, ki so se izražale v razmerjih med istospolnimi partnerji in

¹⁴ Novak B., v: Zupančič K., Novak B., 2008, str. 221.

¹⁵ Novak B., v: Zupančič K., Novak B., 2008, str. 223.

razmerjih istospolnih partnerjev do tretjih oseb. Pravne posledice so nastajale tako na osebnem kot tudi na premoženjskem področju. Določene so bile z ZRIPS in s predpisi drugih pravnih področij.¹⁶

Registracija istospolne partnerske skupnosti ni ustvarila enakih posledic kot zakonska zveza v osebnem stanju partnerjev. Le status „samski“ se je spremenil v „registriran“. Drugače kot pri sklenitvi zakonske zveze pa registracija ni imela vpliva na poslovno sposobnost¹⁷ mladoletnega partnerja ali priimek partnerjev.¹⁸ Poleg tega iz določb ZRIPS ni izhajalo, da si partnerja sporazumno izbirata kraj skupnega prebivališča.¹⁹ Je pa bila z registracijo partnerjema naložena dolžnost etične narave, in sicer dolžnost medsebojnega spoštovanja, zaupanja in pomoči, ki pa ob kršitvi ni bila iztožljiva, z izjemo pravice do preživljanja. Partner, ki ni imel dovolj sredstev za življenje in jih tudi ni mogel pridobiti iz svojega premoženja ter s svojim delom ali za delo ni bil sposoben ali se ni mogel zaposliti, je imel pravico iztožiti preživnino v času trajanja skupnosti.²⁰ Osebnopravne posledice, vključno s pravico do preživljanja, so prenehale s prenehanjem partnerske skupnosti.

Premoženjskopravne posledice registrirane istospolne skupnosti je bilo mogoče primerjati s premoženjskopравnimi posledicami sklenitve zakonske zveze oziroma obstoja zunajzakonske skupnosti. Najpomembnejša posledica registracije na premoženjskem področju je bila, da je bilo vse premoženje, ki sta ga partnerja pridobila med trajanjem skupnosti, njuno skupno premoženje. Skupno premoženje je bilo, enako kot pri zakoncih, skupna last partnerjev, zaradi česar deleži premoženja niso bili določeni in posledično partner s svojim nedoločenim deležem ni mogel razpolagati s pravnimi posli med živimi, zlasti ga ni mogel odsvojiti ali obremeniti, lahko pa je s skupnim premoženjem razpolagal v primeru smrti z oporoko. Skupno premoženje sta partnerja upravljala in z njim razpolagala skupno ter sporazumno.²¹ Tudi ZRIPS je, enako kot ZZZDR, omogočal sklenitev dogovora, da le eden od partnerjev upravlja skupno premoženje in z njim tudi razpolaga, vendar je moral biti takšen dogovor sklenjen v obliki notarskega zapisa. Take izrecne zahteve v ZZZDR ne najdemo, čeprav jo lahko izluščimo iz 52. člena tega zakona. Ta določa, da morajo biti vsi pravni posli med zakoncema v obliki notarskega zapisa.²² Če je partner glede določene stvari iz skupnega

¹⁶ Zupančič K., 1999, str. 66.

¹⁷ V skladu z drugim odstavkom 117. člena ZZZDR mladoletnik s sklenitvijo zakonske zveze pridobi popolno poslovno sposobnost. To pa ne velja za istospolne partnerje, saj ureditev ne predvideva spregleda mladoletnosti.

¹⁸ Za to obliko skupnosti ne velja zakon, ki ureja osebno ime. Spremembe priimka z registracijo ni bilo mogoče doseči, temveč le v okviru dolgotrajnejšega splošnega postopka za spremembo imena.

¹⁹ Barlič N., Pravna praksa 47/2005, Priloga, str. III.

²⁰ Novak B., v: Zupančič K., Novak B., 2008, str. 224.

²¹ Zupančič K., 1999, str. 73-74.

²² Novak B., v: Zupančič K., Novak B., 2008, str. 227.

premoženja sklenil pravni posel brez poprejšnjega soglasja (oziroma pooblastila v obliki notarskega zapisa) drugega partnerja, je imel drugi partner pravico izpodbijati pravni posel. Izjemoma takšen pravni posel ni bil izpodbojen, če je bil tretji v dobri veri. V tem primeru je imel registrirani partner možnost uveljavljati le odškodninski zahtevek.²³ Pravice na nepremičninah, ki so bile skupno premoženje, so se vpisale v zemljiško knjigo na ime obeh partnerjev kot njuno skupno premoženje po nedoločenih deležih. Skupno premoženje se je praviloma razdelilo, če je skupnost prenehala ali se je razveljavila, lahko pa se je razdelilo že v času trajanja skupnosti, in sicer na zahtevo enega ali drugega partnerja. Čeprav je veljala domneva, da sta deleža na skupnem premoženju enaka, sta partnerja lahko sporazumno določila deleže in nato razdelila premoženje. Sporazum o delitvi skupnega premoženja je moral biti sklenjen v obliki notarskega zapisa. Če se partnerja glede višine deleža nista mogla sporazumeti, sta lahko zahtevala, da o tem odloči sodišče. V sodnem postopku sta lahko dokazovala, da domneva o enakih deležih ne velja in da sta k skupnemu premoženju prispevala v drugačnem razmerju. Sodišče pri tem ni upoštevalo le dohodkov partnerjev, temveč tudi ostale okoliščine, kot so na primer opravljanje domačih, gospodinjskih del, pomoč, ki jo je partner dajal drugemu partnerju, skrb za ohranitev premoženja, sodelovanje pri upravi, ohranitvi in povečanju skupnega premoženja. V primerjavi z ureditvijo po ZZZDR, kjer sodišča upoštevajo tudi varstvo in vzgojo otrok, ZRIPS te okoliščine ni navajal, saj kot že pojasnjeno zgoraj, ni urejal pravnih posledic v razmerju do otrok.

Premoženje, ki ga je imel partner ob registraciji istospolne partnerske skupnosti in premoženje, ki ga je pridobil v času trajanja skupnosti (na primer z darili ali z dedovanjem), vendar ne v okviru opravljanja dela, je bilo njegovo posebno premoženje.²⁴ Posebno premoženje, ki ga je imel partner ob registraciji skupnosti, je ostalo njegova last in je z njim samovoljno upravljal ter razpolagal. Partnerja sta lahko med seboj prosto sklepala le pogodbe glede posebnega premoženja.²⁵ Enako kot to dovoljuje ZZZDR, sta lahko tudi istospolna partnerja med seboj sklepala vse tiste pravne posle, ki bi jih lahko sklepala z drugimi osebami (npr. kupoprodajno, darilno in posojilno pogodbo), in na tej podlagi ustanovljala pravice ter obveznosti. Vsi pravni posli, s katerimi sta partnerja urejala premoženjska razmerja, so morali biti sklenjeni v obliki notarskega zapisa.

Za obveznosti, ki jih je imel partner pred registracijo skupnosti, in za obveznosti, ki jih je prevzel po registraciji, je odgovarjal s svojim posebnim premoženjem ter s svojim deležem

²³ Ibidem.

²⁴ Zupančič K., 1999, str. 74.

²⁵ Novak B., v: Zupančič K., Novak B., 2008, str. 226.

na skupnem premoženju. Za obveznosti, ki so po splošnih predpisih bremenile oba partnerja, za obveznosti, ki so nastale v zvezi s skupnim premoženjem (na primer dolg za nakup skupnega avtomobila), in za obveznosti, ki jih je prevzel en partner za tekoče potrebe življenja v skupnosti (na primer za hrano, obleko, za stanovanje), sta odgovarjala partnerja nerazdelno (solidarno) tako s skupnim, kakor tudi s svojim posebnim premoženjem. Vsak partner je imel pravico terjati od drugega partnerja povračilo tega, kar je ob poravnavi dolga, ki je bremenilo oba partnerja, plačal več, kot znaša njegov dolg (14. člen ZRIPS). Ta pravica je sledila vsebini 56. člena ZZZDR, kar pomeni, da je bila tudi ureditev odgovornosti za osebne in skupne obveznosti istospolnih partnerjev smiselno enako urejena kot za zakonce.²⁶

ZRIPS je uredil pravico do stanovanjskega varstva, ki je ZZZDR ne ureja, in sicer tako, da sta lahko partnerja v času trajanja skupnosti le sporazumno odtujila, obremenila ali oddala v najem stanovanje, ki je bilo njuna skupna last, ali ustanovila pravico služnosti ali kakšno drugo pravico. Ta pravica je sledila splošnemu pravilu, da partnerja s skupnim premoženjem razpolagata le skupno in sporazumno ter je varovala le stanovanje, ki je v skupni lasti. Če je bil najemnik stanovanja le eden od partnerjev, ta ni smel odpovedati najemnega razmerja brez pisnega soglasja drugega. Sodišče je smelo v teh dveh primerih v nepravdnem postopku nadomestiti neutemeljeno odrečeno soglasje drugega partnerja. Pri tem je upoštevalo stanovanjske potrebe, upravičene interese partnerjev in druge okoliščine. Po mnenju B. Novak²⁷ bi bilo smotrnejše, če bi ZRIPS varstvo pred izgubo stanovanja zagotavljal ne glede na obliko lastnine na tem stanovanju. Razpolaganje enega partnerja s stanovanjem, ki sta ga sporazumno določila za kraj skupnega prebivanja, bi namreč lahko hitro ogrozilo eksistenco drugega.

Poleg stanovanjskega varstva je ZRIPS določal še dva sklopa pravic, ki ju ne najdemo v družinski zakonodaji oziroma v ZZZDR, in sicer pravice v primeru partnerjeve bolezni ter pravice do dedovanja (21. in 22. člen ZRIPS). V primeru partnerjeve bolezni je imel drugi partner pravico biti obveščen o poteku zdravljenja in drugih podatkih v zvezi z zdravstvenim stanjem oziroma boleznijo partnerja. Poleg te pravice je imel drugi partner tudi pravico do obiskov v zdravstveni ustanovi in pravico do odločanja o zdravljenju partnerja, če tega oboleli sam ni zmožel. Pomen te zakonske ureditve je bil velik, saj je istospolnim partnerjem prinašal status svojca, med katere so se prej šteli le družinski člani, zakonci in zunajzakonski

²⁶ Določbi 14. člena ZRIPS in 56. člena ZZZDR se razlikujeta zgolj v dveh besedah, in sicer »partner« in »registracija« ter »zakonec« in »zakonska zveza«.

²⁷ Novak B., v: Zupančič K., Novak B., 2008, str. 228.

partnerji.²⁸ Kasneje sprejeti Zakon o pacientovih pravicah (Uradni list RS, št. 15/08 – v nadaljevanju ZPacP) je partnerje istospolne skupnosti izrecno uvrstil med ožje družinske člane, vendar pa njihovih pravic ne ureja tako široko oziroma neomejeno, kot jih je urejal ZRIPS.

Dedovanje partnerjev je ZRIPS urejal v 22. členu, vse dokler Ustavno sodišče RS ni ugotovilo neskladja te določbe z URS. Določba 22. člena ZRIPS je določala, da če zapustnik nima otrok, deduje preživeli partner celoten delež na skupnem premoženju, medtem ko zakonec v enakem primeru deduje vso zapuščino le pod pogojem, da sta oba zapustnikova starša umrla pred zapustnikom in nimata nobenega potomca. Istospolni partner, drugače kot zakonec, ni mogel dedovati posebnega premoženja svojega umrlega partnerja, saj je ZRIPS določal, da se posebno premoženje zapustnika deduje po splošnih predpisih o dedovanju, torej po Zakonu o dedovanju (Uradni list SRS, št. 15/76, 23/78, Uradni list RS, št. 17/91-I, 13/94, 40/94, 82/94, 117/00, 67/01, 83/01, 73/04, 31/13, 99/13, 63/16 – v nadaljevanju ZD), ki pa istospolnega partnerja ne uvršča v krog dedičev. Četrty odstavek 22. člena ZRIPS je sicer določal, da se splošni predpisi o dedovanju uporabljajo tudi pri dedovanju na deležu skupnega premoženja zapustnika, če ta zakon ne določa drugače, vendar določba v večini primerov ni bila uporabljiva, saj ZD upravičence do te pravice izrecno našteva, med njimi pa ni registriranih istospolnih partnerjev. Tako istospolni partner ni bil upravičen do nujnega deleža, če je partner z oporoko vse svoje premoženje zapustil tretji osebi. Prav tako ni bil upravičen zahtevati izločitve gospodinjskih predmetov iz 33. člena ZD. Ustavno sodišče RS je v odločbi²⁹ odločilo, da se do odprave neskladja za dedovanje med partnerjema registrirane skupnosti uporabljajo enaka pravila, kot veljajo za dedovanje med zakoncema po ZD. Partnerje je na področju dedovanja tako izenačilo z zakonci. Istospolni partnerji imajo sedaj pravico, da dedujejo v prvem dednem redu skupaj z zapustnikovimi otroki po enakih delih, tako kot to določa 11. člen ZD. Če zapustnik ni imel otrok, skupaj s partnerjem dedujejo tudi zapustnikovi starši oziroma na podlagi vstopne pravice njuni potomci. Najpomembnejša pridobitev odločbe Ustavnega sodišča RS je po mojem mnenju, da ima partner iz registrirane istospolne partnerske skupnosti v primeru oporočnega razpolaganja pravico zahtevati nujni delež po drugem umrlem partnerju. Pravica preživelega partnerja, da pridobi premoženje v primeru smrti izhaja iz temeljne ustavne pravice do zasebne lastnine in dedovanja (33. člena URS). Dodaten argument za uveljavitev pravice do nujnega deleža je zagotovo tudi to, da je

²⁸ Mišič D., Pravna praksa 24-25/2007, str. 17.

²⁹ Odločba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-425/06 z dne 2. 7. 2009, Uradni list RS, št. 55/09.

registrirana istospolna skupnost kot pravno razmerje po vsebini v bistvenem podobno ne samo zakonski zvezi, temveč tudi zunajzakonski skupnosti. Zunajzakonska skupnost, pri kateri ne gre za pravno, ampak zgolj dejansko razmerje, je bila v primerjavi z registrirano istospolno skupnostjo, kot formalizirano obliko, privilegirana. V celoti se strinjam z mnenjem V. Žnidaršič Skubic³⁰, da je takšno razlikovanje na področju dedovanja neupravičeno.

2.3.4. PRENEHANJE REGISTRIRANE PARTNERSKE SKUPNOSTI IN NJENE POSLEDICE

ZRIPS je določal, da skupnost preneha na več načinov, in sicer z odločbo o prenehanju skupnosti, z razveljavitvijo, s smrtjo partnerja ali s sodno razglasitvijo enega partnerja za mrtvega, kadar je partner pogrešan.³¹

Prenehanje skupnosti na podlagi sodne odločbe (kot pri razvezi zakonske zveze po ZZZDR) z ZRIPS ni bilo predvideno. To pomeni, da registrirana istospolna partnerja nista bila deležna procesnih pravic v obsegu, ki sicer pripadajo zakoncema. Registrirana partnerska skupnost je prenehala na podlagi pravnomočne odločbe upravnega organa, pri katerem sta partnerja opravila registracijo skupnosti.³² Postopek za prenehanje registrirane skupnosti v primerjavi s prenehanjem zakonske zveze je bil hitrejši in poenostavljen, saj je zadostovala že izjava istospolnih partnerjev, da ne želita več živeti v taki skupnosti. V upravnem postopku ni bilo predvidenega dogovora o delitvi skupnega premoženja, o razmerju do skupnih otrok, preživljanju nepreskrbljenega partnerja ter o pravici glede skupnega stanovanja, prav tako se ni ugotavljal vzrok za razvezo, tako kot se ugotavlja pri razvezi zakonske zveze na tožbo.³³

Nepreskrbljeni partner je imel v skladu s 26. členom ZRIPS pravico, da pred sodiščem zahteva preživnino po drugem partnerju v šestih mesecih od prenehanja skupnosti.³⁴ Pogoji za uveljavljanje preživnine so bili smiselno enaki tistim, ki veljajo za pridobitev pravice do preživljanja v času trajanja registrirane partnerske skupnosti. Istospolni partner torej ni mogel zahtevati prenehanja skupnosti v sodnem postopku, lahko pa je zahteval preživnino, kar ga je znova postavilo v neenak položaj v primerjavi z zakoncem. Ta ima možnost to pravico uveljaviti v postopku odločanja o prenehanju skupnosti ali pa s posebno tožbo, ki mora biti vložena v enem letu razveze zakonske zveze. Strinjam se z B. Novak³⁵, da je šlo tudi v tem

³⁰ Žnidaršič Skubic V., Podjetje in delo št. 6-7/2008, str. 1526-1535.

³¹ Novak B., v: Zupančič K., Novak B., 2008, str. 237.

³² Novak B., v: Zupančič K., Novak B., 2008, str. 238.

³³ Barlič N., Pravna praksa 47/2005, Priloga, str. V.

³⁴ To je od pravnomočnosti upravne odločbe.

³⁵ Novak B., v: Zupančič K., Novak B., 2008, str. 239.

primeru pri ureditvi z ZRIPS za nedopustno razlikovanje.

Skupno premoženje se je ob prenehanju skupnosti razdelilo ali na podlagi sporazuma o delitvi skupnega premoženja, ki je moral biti v obliki notarskega zapisa, ali pa je o delitvi premoženja odločalo sodišče, če do sporazuma ni prišlo. Partnerja, ki se nista mogla dogovoriti o tem, kdo bo dobil posamezne stvari iz skupnega premoženja, sta lahko zahtevala delitev v nepravdnem postopku v skladu s pravili delitve solastnine. Na zahtevo enega od partnerjev so se pri delitvi na račun njegovega deleža dodelili tisti predmeti, ki jih je partner potreboval za opravljanje poklica in tisti, ki so bili med trajanjem skupnosti namenjeni izključno njegovi osebni rabi.³⁶

Ureditev glede vračanja daril je bila enaka kot velja za zakonce. Vrniti so se morala zlasti tista darila, ki niso bila sorazmerna premoženjskemu stanju darovalca, medtem ko običajnih daril, ki so bila dana drug drugemu, ni bilo treba vračati.

Če se partnerja nista zmogla dogovoriti, kdo bo ostal oziroma postal najemnik stanovanja, je lahko vsak od njiju predlagal, da o tem odloči sodišče v nepravdnem postopku. Sodišče je pri odločitvi upoštevalo stanovanjske potrebe partnerjev, upravičene interese partnerjev in ostale pomembne okoliščine. Če je partner, ki je bil najemnik stanovanja, umrl oziroma je bil razglašen za mrtvega, je imel drugi partner, ki je uporabljal najeto stanovanje, pravico nadaljevati najemno razmerje pod enakimi pogoji.³⁷

Na prvi pogled ureditev v ZRIPS zbuja vtis, da je zakonodajalec naredil korak naprej pri zagotavljanju in varovanju pravic ter interesov istospolnih partnerjev, vendar pa podrobnejša analiza pokaže, da je v pretežnem delu poskrbel le za vzpostavitev dolžnosti med partnerjema (pravica do preživljanja, pravica do preživnine), ne pa tudi za vzpostavitev vseh tistih pravic, do katerih so upravičeni zakonci oziroma z njimi izenačeni zunajzakonski pari. Pomanjkljivost ZRIPS vidim tudi v tem, da ni predvidel nikakršnih pravnih posledic neregistrirane partnerske skupnosti, pri kateri gre po vsebini za enak dejanski položaj, kot pri registrirani istospolni skupnosti, le brez obličnosti. Čeprav že iz naslova ZRIPS izhaja, da ureja registrirane istospolne skupnosti, to še ne opravičuje zakonodajalca, da je opustil ureditev pravnega položaja partnerjev iz partnerskih skupnosti, ki niso registrirane. Neregistrirana partnerska skupnost obstaja le *de facto*. Primerjati jo je mogoče z zunajzakonsko skupnostjo, ki je, čeprav obstaja tudi le *de facto*, pravno izenačena z zakonsko zvezo že od leta 1976 (uveljavitev ZZZDR). Zato ni razloga, da bi ob pravni ureditvi statusa

³⁶ Novak B., v: Zupančič K., Novak B., 2008, str. 242.

³⁷ Novak B., v: Zupančič K., Novak B., 2008, str. 242-243.

registriranih istospolnih skupnosti neregistrirane izpustili. Vse to še dodatno utemelji očitek o pomanjkljivosti ZRIPS.

2.4. ZAKON O PARTNERSKI ZVEZI

Nov predpis na področju urejanja pravnih razmerij v skupnosti istospolnih partnerjev je Zakon o partnerski zvezi, sprejet 21. 4. 2016, ki se je začel uporabljati 24. 2. 2017. ZPZ prinaša novo pravno ureditev na področju življenjskih skupnosti istospolnih partnerjev, saj življenjsko skupnost dveh oseb istega spola izenačuje z življenjsko skupnostjo ženske in moškega. Ureditev sledi usmeritvam iz že večkrat omenjene odločbe Ustavnega sodišča RS št. U-I-425/06 z dne 2. 7. 2009, zlasti pa odločbi št. U-I-212/2010 z dne 14. 3. 2013.

Okrožno sodišče v Kopru je leta 2010 po prekinitvi pravnega postopka zaradi ugotavljanja dedne pravice neregistriranega istospolnega partnerja vložilo zahtevo za oceno ustavnosti ZRIPS in 10. člena ZD. Predlagatelj je zatrjeval diskriminacijsko obravnavanje pri zakonski ureditvi dedovanja med partnerji neregistrirane istospolne skupnosti. Slovenska družinska zakonodaja je dotlej poznala tri formalnopravne oblike partnerskih skupnosti, in sicer zakonsko zvezo, zunajzakonsko skupnost in registrirano partnerstvo istospolnih oseb, ni pa urejala dalj časa trajajoče neregistrirane življenjske skupnosti dveh oseb istega spola. Iz drugega odstavka 10. člena ZD izhaja, da dedujeta enako kot zakonca drug po drugem tudi partnerja iz zunajzakonske skupnosti. Ustavno sodišče RS je že v odločbi št. U-I-425/06 z dne 2. 7. 2009 med seboj primerjalo položaj zakonskega partnerja in položaj registriranega partnerja pri dedovanju v primeru smrti enega od partnerjev. Enake kriterije kot pri tej primerjavi je uporabilo tudi pri primerjavi zunajzakonske skupnosti in neregistrirane istospolne partnerske skupnosti. Odločilo je, da je položaj partnerjev stabilne dejanske istospolne partnerske skupnosti z vidika človekove pravice do zakonitega dedovanja po umrlem partnerju v bistvenih dejanskih podlagah primerljiv s položajem zunajzakonskih partnerjev. Opustitev zakonodajalca, da uredi pravne posledice na področju zakonitega dedovanja, enako kot za zunajzakonska partnerja, tudi za partnerja iz neregistrirane istospolne partnerske skupnosti, pomeni nedopustno diskriminacijo.

Ustavno sodišče RS je ugotovilo, da je ureditev dedovanja v ZD v neskladju z načelom enakosti pred zakonom, zaradi česar je določilo, da se vse do naložene odprave ugotovljene protiustavne pravne praznine za neregistrirane istospolne partnerske skupnosti uporabljajo enaka pravila, kot veljajo po veljavni zakonski ureditvi za dedovanje med zunajzakonskima partnerjema, upošteva zahtevo, da gre za neregistrirano istospolno

partnersko skupnost, ki je po vsebini enaka registrirani partnerski skupnosti ter da ne obstojijo razlogi, zaradi katerih bi bila registrirana istospolna partnerska skupnost neveljavna. S tem je Ustavno sodišče RS izrecno priznalo obstoj dejanske življenjske skupnosti istospolnih partnerjev.³⁸

ZPZ opredeljuje sklenjeno in nesklenjeno partnersko zvezo ter napotuje na smiselno uporabo določb ZZZDR. Sklenjena partnerska zveza, ki je nadomestila institut registrirane istospolne skupnosti, je definirana kot življenjska skupnost dveh žensk ali dveh moških, katere sklenitev, pravne posledice in prenehanje določa ZPZ. Sklenjena partnerska zveza ima enake pravne posledice kot zakonska zveza na vseh pravnih področjih in ne samo na področju družinskega prava, z izjemami, ki jih lahko določi le ZPZ. Taki izjemi sta predvideni pri skupni posvojitvi in pri postopku oploditve z biomedicinsko pomočjo. Ureditev ZPZ ne posega v določbe ZZZDR niti v predpise, ki urejajo postopke oploditve z biomedicinsko pomočjo. Določbe ZZZDR, ki urejajo razmerja med zakoncema, se tako smiselno uporabljajo za temelj partnerske zveze, enakopravnost partnerjev, za postopek pred sklenitvijo, za sklenitev in za neveljavnost partnerske zveze, za pravice in dolžnosti partnerjev, premoženjska razmerja med partnerji, za prenehanje partnerske zveze ter za razmerja med razvezanima partnerjema.

Največji pridobitvi ZPZ sta pravna umestitev in ureditev dejanske življenjske skupnosti istospolnih partnerjev. To skupnost ZPZ imenuje nesklenjena partnerska zveza. Opredeljuje jo kot dalj časa trajajočo življenjsko skupnost dveh oseb istega spola, ki nista sklenili partnerske zveze, ni pa razlogov, zaradi katerih bi bila partnerska zveza med njima neveljavna. Nesklenjena partnerska zveza ustvarja pravne posledice le v razmerju med partnerjema. Družinskopravne posledice neskljenjene partnerske zveze nastopijo na osebnem in premoženjskem področju partnerjev ter so enake kot v razmerju med istospolnimi partnerji iz sklenjene partnerske zveze. Pri neskljenjeni partnerski zvezi gre za enak položaj, kot ga določa ZZZDR za zunajzakonsko skupnost (po 12. členu ZZZDR ima dalj časa trajajoča življenjska skupnost moškega in ženske, ki nista sklenila zakonske zveze, enake pravne posledice kot zakonska zveza). ZPZ zato izrecno izenačuje pravne posledice neskljenjene partnerske zveze s pravnimi posledicami zunajzakonske skupnosti, in sicer na vseh pravnih področjih. Treba pa je poudariti, da so izenačene le pravne posledice, ki se nanašajo na

³⁸ Rajgelj B., Pravni položaj istospolnih partnerstev in starševstva v Sloveniji, str. 36, dostopno na http://www.mirovni-institut.si/wp-content/uploads/2015/03/Pravni-položaj-istospolnih-partnerstev-in-star%C5%A1evstva_feb_2015.pdf (29. 5. 2017).

razmerja med partnerjema, ne pa tudi pravne posledice, ki se nanašajo na razmerja do otrok.³⁹

Pristojnost odločanja o prenehanju partnerske zveze je z uveljavitvijo ZPZ prenesena iz upravne v sodno pristojnost, kar pomeni, da so istospolnim partnerjem zagotovljene tudi vse procesne pravice.⁴⁰ Med drugim je istospolnim partnerjem dana možnost uveljavljanja pravice do preživnine v postopku prenehanja zveze. Na voljo imajo tudi daljši rok za uveljavljanje preživninskega zahtevka, kar pomeni, da ga lahko vložijo s posebno tožbo v roku enega leta od prenehanja zveze. S tem je odpravljeno neenako obravnavanje pri uveljavljanju pravice do preživnine, ki je bilo v tej nalogi že kritizirano. Poskrbljeno je tudi za varstvo koristi skupnih otrok partnerjev iz partnerske zveze, saj upravni organ kot organ odločanja ob prenehanju partnerske zveze doslej ni bil dolžan poskrbeti za otrokovo korist tako, da bi uredil vprašanje varstva in vzgoje, preživljanja ter stikov. Partnerja iz sklenjene ali nesklenjene partnerske zveze, ki ne bosta več živela skupaj, se morata sedaj dogovoriti o nadaljnjem izvrševanju otrokove vzgoje in varstva, o izvajanju stikov in o določitvi preživninske obveznosti. Če se istospolna partnerja o teh vprašanjih ne moreta sporazumeti, lahko zahtevata, da o tem odloči sodišče.⁴¹

Istospolni partnerji so zaradi izenačitve pravnega položaja z zakonci oziroma z zunajzakonskimi partnerji sedaj razumljeni kot ožji družinski člani, zaradi česar je v marsičem obseg njihovih pravic in tudi dolžnosti širši, kar bo prikazano v nadaljevanju.

Prehodne in končne določbe ZPZ določajo, da ZRIPS z dnem začetka uporabe zakona preneha veljati, uporablja pa se še šest mesecev po začetku uporabe tega. Registracija novih istospolnih partnerskih skupnosti vse od začetka uporabe ZPZ ni več mogoča, že sklenjena registrirana skupnost pa se s tem zakonom šest mesecev po začetku uporabe preoblikuje v partnersko zvezo, če registrirana partnerja še pred potekom šestih mesecev pred matičarjem ne izjavita, da želita preoblikovanje, ali če še pred potekom šestih mesecev pred matičarjem ne izjavita, da ne želita preoblikovanja registrirane skupnosti v partnersko zvezo ter registrirana skupnost posledično preneha.

2.5. VPLIV UREDITVE ZPZ NA DRUGIH PRAVNIH PODROČJIH

2.5.1. ZAKON O OSEBNEM IMENU

ZPZ določa, da se podatki o sklenitvi, neveljavnosti in prenehanju partnerske zveze

³⁹ Novak B., 2017, str. 154-155.

⁴⁰ Istenič M., Pravna praksa 25-26/2016, str. 13.

⁴¹ Novak B., 2017, str. 146-147.

vpisujejo v matični register, medtem ko je ZRIPS določal, da se ti podatki vpisujejo v register istospolnih skupnosti. Sistemska izenačitev sklenjene partnerske zveze z zakonsko zvezo ima za posledico tudi to, da se za spremembo priimka partnerjev ob sklenitvi, razvezi in razveljavitvi partnerske zveze smiselno uporabljajo določbe Zakona o osebnem imenu (Uradni list RS, št. 20/06 – v nadaljevanju ZOI-1). Tako imata tudi istospolna partnerja sedaj možnost, da se sporazumeta o tem, ali bosta obdržala vsak svoj priimek, morebiti svojemu priimku dodala priimek partnerja ali pa se bosta sporazumela za skupni priimek. V primeru razveze oziroma razveljavitve partnerske zveze pa partnerja obdržita priimek, za katerega sta se sporazumela ob sklenitvi. Tisti izmed partnerjev, ki je ob sklenitvi spreminjal svoj priimek, lahko v šestih mesecih po pravnomočnosti sodne odločbe o prenehanju izjavi, da želi imeti priimek, ki ga je imel pred sklenitvijo.⁴² Opisana zakonska novost je smiselna in popolnoma upravičena, saj ob izenačitvi sklenjene partnerske zveze z zakonsko zvezo ni razloga za različno vrsto postopka spremembe imena ob sklenitvi, razvezi ali razveljavitvi partnerske zveze.

2.5.2. ZAKON O SOCIALNO VARSTVENIH PREJEMKIH

Zakon o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 61/10, 40/11, 99/13, 90/15, 88/16 – v nadaljevanju ZSVarPre) ureja pravico do denarne socialne pomoči in pravico do varstvenega dodatka. Registrirane partnerje zakon izrecno določa kot osebe, ki se štejejo v družino in se posledično upoštevajo pri ugotavljanju materialnega položaja vlagatelja za dodelitev denarne socialne pomoči ter varstvenega dodatka. Ta možnost je sedaj, ko so partnerji iz nesklenjenih partnerskih zvez izenačeni z zunajzakonskimi partnerji, dana tudi partnerjema iz te skupnosti. Denarna pomoč in socialno varstveni prejemek sta namenjena tistim, ki si materialne varnosti ne morejo zagotoviti zaradi okoliščin, na katere sami ne morejo vplivati. Zato ni bilo utemeljeno, da istospolni partner (prošilec za dodelitev prejemka) ni imel možnosti, da se drugega partnerja, katerega preživlja, upošteva pri ugotavljanju materialnega položaja samo zato, ker njuna skupnost ni bila registrirana.

2.5.3. ZAKON O UVELJAVLJANJU PRAVIC IZ JAVNIH SREDSTEV

V skladu z določbami Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (Uradni list RS,

⁴² Obrazložitev k Predlogu Zakona o partnerski zvezi, str. 26, dostopno na <https://www.rtvsllo.si/files/slovenija/9a3d04370af344fa473c.pdf> (5. 6. 2017).

št. 62/10, 40/11, 40/12, 57/12, 3/13, 14/13, 56/13, 99/13, 14/15, 57/15, 69/15, 90/15, 38/16, 51/16, 88/16, 61/17 – v nadaljevanju ZUPJS), se po uveljavitvi ZPZ tudi partnerji iz neskljenjene partnerske zveze štejejo za družinske člane, in sicer pri ugotavljanju materialnega položaja vlagatelja za dodelitev pravice do otroškega dodatka, državne štipendije, znižanja plačila za programe vrtcev, dodatne subvencije malice za učence in dijake, pravice do subvencije za šolska kosila, oprostitve plačil socialnovarstvenih storitev, prispevka k plačilu sredstev, namenjenih za plačilo oziroma doplačilo pravic družinskega pomočnika, pravice do subvencije za najemnine, pravice do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev, pravice do plačila prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje.⁴³ Razlikovanje med formalno oziroma dejansko istospolno partnersko skupnost nima nikakršnega smisla pri uveljavljanju pravic iz javnih sredstev, saj gre za pravice, ki gredo osebam ne glede na osebno okoliščino istospolne usmerjenosti in ne glede na obliko partnerske skupnosti.

2.5.4. ZAKON O ZDRAVSTVENEM VARSTVU IN ZDRAVSTVENEM ZAVAROVANJU

Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (Uradni list RS, št. 9/92, 13/93, 9/96, 29/98, 77/98, 6/99, 56/99, 99/01, 60/02, 42/02, 126/03, 62/05, 76/05, 100/05, 38/06, 72/06, 114/06, 91/07, 71/08, 76/08, 62/10, 87/11, 40/11, 40/12, 21/13, 63/13, 91/13, 99/13, 111/13, 95/14, 47/15, 90/15, 61/17 – v nadaljevanju ZZVZZ) vsebuje vrsto določb, ki se nanašajo na pravice zakonskih in zunajzakonskih partnerjev zavarovanca. Ob izenačenju položaja partnerjev teh skupnosti s položaji partnerjev iz sklenjenih in neskljenjenih partnerskih zvez imajo sedaj tako zaposleni partnerji iz sklenjene partnerske zveze kakor tudi zaposleni partnerji iz neskljenjene partnerske zveze pravico do nadomestila dohodka zaradi nege drugega partnerja in pravico do odsotnosti z dela zaradi bolezni partnerja. Poleg tega se lahko nezaposleni partner zdravstveno zavaruje po svojem partnerju, kar pomeni, da v primeru brezposelnosti ne ostane brez osnovnega zdravstvenega zavarovanja in s tem brez osnovnih zdravstvenih storitev.⁴⁴

2.5.5. ZAKON O POKOJNINSKEM IN INVALIDSKEM ZAVAROVANJU

Z uveljavitvijo ZPZ imajo na podlagi določb Zakona o pokojninskem in invalidskem

⁴³ Obrazložitev k Predlogu Zakona o partnerski zvezi, str. 24-25, dostopno na <https://www.rtv slo.si/files/slovenija/9a3d04370af344fa473c.pdf> (5. 6. 2017).

⁴⁴ Obrazložitev k Predlogu Zakona o partnerski zvezi, str. 25, dostopno na <https://www.rtv slo.si/files/slovenija/9a3d04370af344fa473c.pdf> (5. 6. 2017).

zavarovanju (Uradni list RS, št. 96/12, 39/13, 46/13, 63/13, 99/13, 101/13, 111/13, 44/14, 85/14, 95/14, 97/14, 95/14, 31/15, 90/15, 96/15, 102/15, 42/16, 80/16, 88/16, 40/17, 23/17 – v nadaljevanju ZPIZ-2) tudi partnerji iz sklenjenih in nesklenjenih partnerskih zvez pravico uveljavljati vdovsko pokojnino po umrlem partnerju. Spet se lahko za utemeljevanje ureditve uporabi enak argument, kot pri ZZVZZ, saj ni razloga, da ob priznanju pravice do vdovske pokojnine zakoncu in zunajzakonskemu partnerju te pravice ne bi priznali tudi partnerju iz istospolne partnerske skupnosti.

Vrhovno sodišče RS je zavzelo stališče⁴⁵, da je namen vdovske pokojnine zagotoviti socialno varnost nepreskrbljenim družinskim članom pokojnega oziroma tistim, ki si sami ne morejo zagotoviti dohodka za preživljanje po smrti preživljavca. Ker je položaj preživelega partnerja iz neskljenjene partnerske zveze praktično enak kot položaj preživelega partnerja zunajzakonske skupnosti, ni potrebe po razlikovanju.

2.5.6. ZAKON O DELOVNIH RAZMERJIH

Zakon o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 21/13, 78/13, 47/15, 33/16, 52/16, 15/17 – v nadaljevanju ZDR-1), v 25. členu določa, da mora delodajalec, ki zaposluje nove delavce, prosta delovna mesta javno objaviti. Obstajajo pa določene izjeme od obveznosti objave, in sicer je ena izmed njih tudi zaposlitev družinskih članov delodajalca, ki je fizična oseba, med katere so se do sedaj šteli le registrirani istospolni partnerji. Z novo ureditvijo se med družinske člane štejejo tudi partnerji iz neskljenjene partnerske zveze. Istospolni partnerji se vse od izenačitve z zakonci in zunajzakonskimi partnerji po ZDR-1 tudi upoštevajo pri plačani odsotnosti z dela zaradi osebnih okoliščin (na primer ob smrti svojega partnerja).⁴⁶

2.5.7. KAZENSKI ZAKONIK IN ZAKON O KAZENSKEM POSTOPKU

Registrirano partnersko skupnost Kazenski zakonik (Uradni list RS, 55/08, 66/08, 39/09, 55/09, 91/11, 50/12, 6/16, 54/15, 38/16, 27/17 – v nadaljevanju KZ-1) omenja na različnih mestih in jo v pravnem položaju izenačuje z zakonsko zvezo in zunajzakonsko skupnostjo. S pravno uveljavitvijo neskljenjene partnerske zveze se sedaj tudi ti partnerji upoštevajo pri različnih kaznivih dejanjih, ki kot enega od relevantnih elementov štejejo življenjsko skupnost. Tako se na primer na predlog preganja kaznivo dejanje posilstva (četrti

⁴⁵ Sodba Vrhovnega sodišča RS, št. VIII Ips 326/2016 z dne 9. 5. 2017 – baza IUS-Info.

⁴⁶ Rajgelj B., Socialno delo 5-6/2010, str. 309.

odstavka 170. člena KZ-1), če je dejanje storjeno proti osebi, s katero storilec živi v življenjski skupnosti; na podlagi zasebne tožbe se preganjajo nekatera premoženjska kazniva dejanja (npr. tatvina), ki so bila storjena proti določenim osebam, med katerimi KZ-1 omenja tudi osebe v življenjski skupnosti.⁴⁷ Enako velja pri nekaterih kaznivih dejanjih zoper čast in dobro ime, če so dejanja storjena proti pokojni osebi, s katero je pokojnik živel v taki skupnosti. KZ-1 partnerje nadalje upošteva v zvezi z opustitvijo ovadbe, da se pripravlja kaznivo dejanje iz 280. člena KZ-1, v zvezi z opustitvijo ovadbe o kaznivem dejanju ali storilcu iz 281. člena KZ-1 ter v zvezi s pomočjo storilcu po storitvi kaznivega dejanja iz 282. člena KZ-1. Tudi v kazenskem pravu je bila več kot očitno potrebna izenačitev partnerjev iz neskljenjene partnerske zveze z zunajzakonskimi partnerji.

KZ-1 ščiti tudi družinska razmerja, pri čemer istospolnih partnerjev izrecno ne vključuje. Smiselno pa se zaradi izenačitve pravnih posledic po ZPZ šteje, da lahko tudi partnerji iz neskljenjene partnerske zveze storijo nekatera kazniva dejanja, in sicer nasilje v družini iz 191. člena KZ-1, kršitev družinskih obveznosti iz 193. člena KZ-1⁴⁸, neplačevanje preživnine iz 194. člena KZ-1.⁴⁹

Uveljavljanje pravic iz družinskih razmerij je pomembno tudi v kazenskem postopku. Zakon o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 63/94, 70/94, 25/96, 39/96, 5/98, 49/98, 72/98, 6/99, 66/00, 111/01, 32/02, 110/02, 44/03, 56/03, 116/03, 43/04, 68/04, 96/04, 101/05, 8/06, 40/07, 14/07, 32/07, 40/07, 102/07, 21/08, 23/08, 65/08, 89/08, 68/08, 118/08, 77/09, 88/09, 29/10, 58/11, 91/11, 32/12, 47/13, 87/14, 8/16, 64/16, 65/16, 16/17 – v nadaljevanju ZKP) v 144. členu določa, da določbe tega zakona o zunajzakonski skupnosti veljajo tudi za registrirane istospolne partnerske skupnosti po ZRIPS. Po ZPZ ta določba ni več relevantna, saj je registrirana istospolna partnerska skupnost izenačena z zakonsko zvezo, vse, kar velja za zunajzakonsko skupnost, pa velja tudi za neskljenjeno partnersko zvezo.

2.5.8. ZAKON O PRAVDNEM POSTOPKU

Po Zakonu o pravnem postopku (Uradni list RS, št. 26/99, 96/02, 110/02, 58/03, 2/04, 69/05, 90/05, 43/06, 52/07, 45/08, 111/08, 121/08, 57/09, 12/10, 50/10, 107/10, 75/12, 76/12, 40/13, 92/13, 6/14, 10/14, 48/14, 48/15, 6/17, 10/17 – v nadaljevanju ZPP), ki izrecno

⁴⁷ Ibidem.

⁴⁸ Prvi odstavek 193. člena KZ-1 določa, da kdor hudo zanemarja družinske obveznosti, ki jih ima po zakonu, in (v konkretnem primeru) partnerja, ki ne more sam skrbeti zase, pusti v težkem položaju, se kaznuje z zapornom do dveh let.

⁴⁹ Z uveljavitvijo ZRIPS so kaznivo dejanje neplačevanja preživnine lahko storili tudi registrirani partnerji, saj je partner po ZRIPS zavezan k plačevanju le-te.

ne omenja istospolnih partnerjev, ti do uporabe ZPZ niso imeli nobenih procesnih pravic, ki so sicer pripadale zakoncem in zunajzakonskim partnerjem. Po uveljavitvi ZPZ imajo tudi istospolni partnerji na primer pravico, da odklonijo odgovor na posamezna vprašanja, če bi to škodovalo njihovim partnerjem (233. člen ZPP).⁵⁰ Določbe, ki urejajo postopek v zakonskih sporih smiselno veljajo tudi za postopek prenehanja partnerske zveze, kar pomeni, da so istospolni partnerji pridobili pomembne procesne pravice oziroma so tudi oni deležni varstva.

2.5.9. OBLIGACIJSKI ZAKONIK

Tudi na področju odškodninskega prava je ZPZ vnesel pomembne novosti. Obligacijski zakonik (Uradni list RS, št. 83/01, 32/04, 28/06, 40/07, 97/07, 64/16 – v nadaljevanju OZ) v 180. členu določa pravico ožjih družinskih članov (zakonec, otroci, starši) do denarne odškodnine za njihove duševne bolečine zaradi smrti ali posebno težke invalidnosti bližnjega. Odškodnino lahko sodišče prisodi tudi zunajzakonskemu partnerju, če je obstajala med njim in umrlim oziroma poškodovancem trajnejša življenjska skupnost. Po uveljavitvi ZPZ so do odškodnine upravičeni tudi istospolni partnerji, saj se partnerji iz sklenjene partnerske zveze štejejo za ožje družinske člane, partnerjem iz nesklenjene partnerske zveze pa odškodnino lahko prisodi sodišče, kot to velja za zunajzakonskega partnerja.

2.5.10. ZAKON O DAVKU NA DEDIŠČINE IN DARILA

Zakon o davku na dediščine in darila (Uradni list RS, št. 117/06, 36/16 – v nadaljevanju ZDDD) v 9. členu izenačuje registrirane partnerje z dediči iz prvega dednega reda, torej z zakonci in zunajzakonskimi partnerji, in sicer pri davčni oprostitvi dediča ali obdarjenca. Ureditvev po sprejemu ZPZ smiselno enako velja za vse istospolne partnerje. Tudi v tem primeru gre za pomembno izenačitev njihovih položajev s položaji zakoncev in zunajzakonskih partnerjev. Sicer pa je treba spet opozoriti na odločbo Ustavnega sodišča RS št. U-I-212/10 z dne 14. 3. 2013, ki je dejansko življenjsko skupnost istospolnih partnerjev na področju dedovanja že izenačila z zunajzakonskimi partnerji. Ta odločba kaže, da bi istospolni partnerji morali biti oproščeni tudi davka na dediščine.

⁵⁰ Obrazložitev k Predlogu Zakona o partnerski zvezi, str. 12, dostopno na <https://www.rtvlo.si/files/slovenija/9a3d04370af344fa473c.pdf> (5. 6. 2017).

2.5.11. ZAKON O MEDNARODNI ZAŠČITI

Na področju mednarodne zaščite v zvezi s pravicami istospolnih partnerjev dejanske življenjske skupnosti je Ustavno sodišče RS že odločalo. Zakonodajalec med osebami, ki se lahko štejejo za družinskega člana prosilca za mednarodno zaščito, ni določil istospolnih partnerjev. Iz odločbe⁵¹ Ustavnega sodišča RS izhaja, da navedena ureditev nedopustno posega v pravico do nediskriminatornega obravnavanja pri uresničevanju pravice do družinskega življenja. Ustavno sodišče RS je poudarilo, da je položaj istospolnih partnerjev z vidika človekove pravice do družinskega življenja v bistvenih dejanskih podlagah primerljiv s položajem zakoncev in zunajzakonskih partnerjev. Zakon o mednarodni zaščiti (Uradni list RS, št. 22/16, 5/17, 16/17 – v nadaljevanju ZMZ-1) je zato že pred uveljavitvijo ZPZ med družinske člane prosilca vključil tudi registrirane partnerje in partnerje, ki skupaj s prosilcem živijo v dalj časa trajajoči življenjski skupnosti.

2.6. UGOTOVITVE GLEDE IZBOLJŠANJA PRAVNEGA POLOŽAJA ISTOSPOLNIH PARTNERSTEV PO UVELJAVITVI ZPZ

Ob uveljavitvi ZRIPS so bile razlike med istospolnimi in raznospolnimi partnerji tako rekoč na vseh pravnih področjih. To pomeni, da zakonodajalec registriranih partnerjev, razen pri ureditvi premoženjskega stanja in na preživninskem področju, ni izenačil niti z zakonci niti z zunajzakonskimi partnerji. Z uveljavitvijo ZRIPS so nekatera pravna področja v svojo ureditev sprejela tudi registrirane partnerje, in sicer z vključitvijo teh med ožje družinske člane. Vključevanje je bilo intenzivnejše na področjih, na katerih priznanje registriranega partnerstva bremeni premoženjskopравни položaj partnerjev.⁵² Na področjih, ki jih v zvezi z zakonci ne ureja družinska zakonodaja, partnerji pravic niso imeli, čeprav bi jim ustrezno varnost zagotovile ravno pravice, ki jih imajo zakonci na področju socialnega varstva.⁵³

Uveljavitev ZPZ je velika pridobitev na področju urejanja pravnega položaja istospolnih partnerjev, saj so z izenačitvijo pravnih posledic istospolnih skupnosti z zakonsko zvezo oziroma zunajzakonsko skupnostjo pridobili pravice zlasti na področjih, ki zagotavljajo osnovno socialno varnost. Postali so upravičenci do pokojninskih in invalidskih, zdravstvenih, družinskih in drugih prejemkov. Nedvomno se je pravni položaj izboljšal predvsem partnerjem iz neskljenjenih partnerskih zvez, vendar se ne sme zanemariti niti novih pravic, ki

⁵¹ Odločba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-68/16 z dne 16. 6. 2016, Uradni list RS, št. 49/2016 z dne 8. 7. 2016.

⁵² Rajgelj B., Socialno delo 5-6/2010, str. 311.

⁵³ Novak B., v: Zupančič K., Novak B., 2008, str. 231.

sedaj pripadajo partnerjem iz sklenjenih partnerskih zvez, in sicer pravice do zdravstvenega zavarovanja po svojem partnerju, pravice do oprostitev dolžnosti pričevanja, pravice do odklonitve odgovora na posamezna vprašanja v pravnem in upravnem postopku, pravice do obiska svojega partnerja v zaporu, pravice zahtevati sklenitev najemne pogodbe, pravice do denarne odškodnine za njihove duševne bolečine in druge.

Zunajzakonska zveza je pravno priznana že vse od uveljavitve prvega zakona, ki ureja zakonsko zvezo in družinska razmerja, zato zunajzakonske partnerje v svoj korpus urejanja vključujejo vse tiste področne zakonodaje, s katerimi se urejajo družinskopravna razmerja in jim nudijo enake pravice, kot so jih deležni zakonci, torej se štejejo za ožje družinske člane. Partnerji iz nesklenjenih partnerskih zvez so šele z uveljavitvijo ZPZ postali pravno priznani in so dobili pravno zaščito, tako v razmerjih med partnerjema kot tudi v razmerjih nasproti državi. Postali so upravičeni do novega obsega pravic in dolžnosti, saj ima neskljenjena zveza v razmerju med partnerjema enake pravne posledice kot zunajzakonska skupnost na vseh področjih, na katerih ima pravne posledice zunajzakonska skupnost. Res so sicer ustavne odločbe, omenjene v tej nalogi, pravni položaj partnerjev iz istospolnih skupnosti priznale kot enakovrednega položaju zakoncev in zunajzakonskih partnerjev tudi že prej, vendar pa ne sistemsko, temveč le na posameznih področjih (dedovanje in mednarodna zaščita). Zgolj na posameznih področjih so bili partnerji iz neskljenjene partnerske zveze uvrščeni med ožje družinske člane tudi v nekaterih zakonih, med drugim ZPacP⁵⁴ in Zakon o preprečevanju nasilja v družini (Uradni list RS, št. 16/08, 68/16 – v nadaljevanju ZPND).⁵⁵ ZPZ je položaj istospolnih partnerjev uredil celovito.

Vrhovno sodišče RS je v že omenjeni sodbi⁵⁶ pojasnilo, da se istospolna stabilna dejanska skupnost partnerjev ne razlikuje od zunajzakonske skupnosti moškega in ženske, zaradi česar bi razlikovanje med obema predstavljalo nedopustno diskriminacijo na podlagi spolne usmerjenosti. Iz dejanskega stanja izhaja, da je tožnik pri Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje vložil zahtevek za priznanje pravice do vdovske pokojnine po partnerju, s katerim sta živela v dejanski življenjski skupnosti. Zavod je zahtevek zavrnil, ker naj bi veljavni ZPIZ-2 med upravičence do pokojnine uvrščal zgolj zakonce, zunajzakonske partnerje in partnerje registrirane skupnosti po ZRIPS, med katere tožnik ni spadal. Sodišče je poudarilo, da bi bila razlaga zakona, po kateri bi pravica pripadala le zunajzakonskemu

⁵⁴ ZPacP v 15. točki 2. člena, kjer definira ožje družinske člane, ne uporablja zakonske diktije partnerja iz registrirane istospolne skupnosti, kot je to značilno za ostale predpise, temveč uporabi diktijo partnerja iz istospolne skupnosti, kar pomeni, da lahko med ožje družinske člane štejemo tudi neregistrirane partnerje.

⁵⁵ Iz tretjega odstavka 2. člena ZPND izhaja, da se za družinskega člana po tem zakonu šteje tudi partner iz neskljenjene partnerske zveze.

⁵⁶ Sodba Vrhovnega sodišča RS, št. VIII Ips 326/2016 z dne 9. 5. 2017 – baza IUS-Info.

partnerju, partnerju v dejanski življenjski skupnosti pa ne, sporna z vidika ustavnega načela iz 14. člena URS ter pravil mednarodnega prava. Glede na to, da pravno priznanje neskljenjene partnerske zveze v relevantnem obdobju odločanja še ni obstajalo (gre za obdobje pred uveljavitvijo ZPZ), je Vrhovno sodišče RS smiselno uporabilo opredelitev zunajzakonske skupnosti v skladu z ZZZDR, torej opredelitev, ki jo povzema tudi sedaj veljavni ZPZ. Če bo v prihodnosti še prihajalo do odrekanja pravic istospolnim partnerjem iz neskljenjene partnerske zveze, je odločitev Vrhovnega sodišča RS pomembna predvsem za utemeljevanje obstoja njihovih pravic tako po obsegu, kakor tudi po vsebini. Iz prehodnih in končnih določb ZPZ pa izhaja, da se postopki glede uveljavljanja pravic partnerjev iz istospolnih partnerskih skupnosti, ki so bili začeti pred uveljavitvijo ZPZ, pred organi dokončajo po predpisih, ki so veljali pred uveljavitvijo ZPZ.

3. PRAVNA UREDITEV STARŠEVSTVA V ISTOSPOLNIH DRUŽINAH V SLOVENSKI ZAKONODAJI

URS v 53. členu določa, da država varuje družino, materinstvo, očetovstvo in mladino, kar pomeni, da mora ustvarjati primerne razmere za uresničevanje varstva na vseh pravnih področjih, in sicer s sprejemanjem ustreznih pravnih predpisov, z ustanavljanjem ter delovanjem institucij in s financiranjem. Institut družine je težko definirati, saj poleg tradicionalnega poimenovanja, poznamo veliko različnih sodobnih definicij. ZZZDR vsebuje najsplošnejše, še vedno tradicionalno pojmovanje družine, in sicer jo v 2. členu pojmuje kot skupnost staršev in otrok, ki zaradi koristi otrok uživa posebno varstvo. Iz definicije družine sicer ne izhaja, da v skupnost staršev in otrok ne bi sodila tudi istospolna partnerja, vendar gre ob upoštevanju določbe, da je pomen zakonske zveze v osnovi družine, za skupnost moškega in ženske. ZZZDR šteje za starše tako naravne kot tudi adoptivne starše oziroma posvojitelje. Strinjam se s stališčem K. Zupančiča⁵⁷, da bi bilo treba pojem družine razlagati širše, torej ne le kot skupnost roditeljev oziroma posvojiteljev z otroki, temveč tudi kot vse tiste skupnosti, v katerih imajo odrasle osebe v razmerju do otrok podobne pravice in dolžnosti kot starši v okviru roditeljske pravice. Pri tem tradicionalno pojmovanje družine ne bi bilo ogroženo. Le drugim življenjskim skupnostim v razmerju do otrok bi podarili več pravic in dolžnosti, kar bi bilo kvečjemu v korist otroka.

Na družino se vežejo pravice in dolžnosti staršev, da z neposredno skrbjo ter svojim delom zagotavljajo uspešen telesni in duševni razvoj svojih otrok, vse to pa sestavlja

⁵⁷ Zupančič K., 1999, str. 43.

roditeljsko pravico, ki pripada skupaj očetu in materi. ZZZDR na tem mestu spet opozori, da je družina skupnost moškega oziroma očeta in ženske oziroma matere ter otroka. Zakon na več mestih omenja koristi in varstvo otrok, zato ni jasno, zakaj pojem družine opredeljuje tako ozko. „Korist otroka“ je pravni standard, saj ni določena in je tudi ni mogoče določiti vnaprej, temveč je odvisna od okoliščin vsakega posameznega primera. Objektivno jo je mogoče opredeliti kot zavarovanje otrokove osebnosti in omogočanje zdravega razvoja, pri čemer so merilo med drugim tudi družbeno sprejeta pravila obnašanja in vrednostni sistem.⁵⁸ Otrokova korist je kot glavno vodilo v postopkih državnih organov določena v skladu s Konvencijo Združenih narodov o otrokovih pravicah (Uradni list RS SFRJ, št. 86/1999, Mednarodne pogodbe, št. 15/90, Akt o notifikaciji nasledstva glede konvencij Organizacije združenih narodov in konvencij, sprejetih v Mednarodni agenciji za atomsko energijo, Uradni list RS, št. 35/92, Mednarodne pogodbe, št. 9/92 – v nadaljevanju KOP).⁵⁹ KOP določa, da morajo organi odločanja zagotoviti takšno varstvo in skrb, kakršna sta potrebna, da se doseže kar največja otrokova korist. Sprašujem se, ali družbeno sprejeta pravila obnašanja in vrednostni sistem narekujejo, da zakon starševstvo diskriminira glede na spol in istospolnim partnerjem odreka pravice, ki gredo raznospolnim parom. Menim, da družbena pravila in posledično tudi zakonska ureditev temeljijo le in samo na zakoreninjenih predsodkih, ki niso z ničimer utemeljeni. Res je, da otrok za svoj zdrav razvoj potrebuje tako moško kot tudi žensko vlogo, vendar je bolj kot to pomembno razmerje do otroka, ki temelji na ljubezni, spoštovanju, skrbi staršev, ki se nedvomno lahko zasleduje tudi v istospolnih partnerskih skupnostih. Nobene podlage ni za domnevo, da bi bili istospolno usmerjeni starši slabši od raznospolno usmerjenih oziroma še več, da bi bila v družini istospolnih partnerjev ogrožena otrokova blaginja. Bolj verjetno je ravno obratno: da bi bilo za otrokovo korist enako ali boljše poskrbljeno v istospolnih skupnostih, glede na to, da se že več desetletij borijo za pravice na tem področju.

Družina ni le življenjska skupnost otroka z obema staršema. Zadostuje, da otrok živi z enim roditeljem ali posvojiteljem oziroma z eno odraslo osebo, ki zanj skrbi in ima do otroka po zakonu pravice ter dolžnosti.⁶⁰

Po ZZZDR partnerja iz istospolne partnerske skupnosti nimata pravic in dolžnosti v razmerju do otrok. To pa ne pomeni, da istospolno usmerjena oseba kot starš oziroma posvojitelj v razmerju do otroka ne more imeti enakih pravic in dolžnosti, kot jih ima v

⁵⁸ Terbovc-Glušič T., Pravna praksa 23/2006, str. 20.

⁵⁹ Dostopno na <http://www.varuh-rs.si/index.php?id=105> (3. 6. 2017).

⁶⁰ Zupančič K., 1999, str. 44.

razmerju do otrok heteroseksualni posameznik.

Predlagatelj ZRIPS je k obrazložitvi 8. člena ZRIPS zapisal, da zakon ne ureja razmerij partnerjev do otrok.⁶¹ Registrirani partnerji zato po tem zakonu niso imeli nobenih pravic v razmerju do otrok. Iz obrazložitve Predloga ZPZ izhaja podobno, in sicer, da predlog zakona izrecno omejuje pravne posledice na področju posvojitve otroka s strani več oseb. Ravno tako predlog ne posega na področje urejanja pravice do postopkov oploditve z biomedicinsko pomočjo.⁶² Z uveljavitvijo ZPZ istospolni partnerji niso pridobili dodatnih možnosti, da postanejo starši, ob tistih, ki jih imajo po ZZZDR kot posamezniki.⁶³ Enako, kot že predhodno ZRIPS, niti ZPZ ne obrazloži, zakaj na tem področju različno obravnava istospolne partnerje in raznospolne partnerje. Upoštevanje izenačitev medsebojnih pravic in dolžnosti pravic partnerjev iz sklenjene partnerske zveze s pravicami zakoncev ter izenačitev pravic partnerjev iz neskljenjene partnerske zveze z zunajzakonskimi partnerji, razlikovanje ureditve v razmerju do otrok še toliko bolj vzbuja vtis, da razlogov za neenako obravnavanje ni.⁶⁴

Partnerji iz sklenjene in neskljenjene partnerske zveze v slovenski pravni ureditvi nimajo možnosti skupne posvojitve otroka, oploditev z biomedicinsko pomočjo je zaradi prepovedi nadomestnega materinstva neizvedljiva, prav tako partnerja nimata pravice do postopkov oploditve z biomedicinsko pomočjo (v nadaljevanju OBMP).⁶⁵

3.1. POSVOJITEV

Glavni pravni vir urejanja posvojitve je ZZZDR, ki ureja le popolno posvojitve. S posvojitvijo vse medsebojne pravice posvojenca, bioloških staršev in drugih sorodnikov prenehajo, pri čemer posvojenec v celoti preide v rodbino posvojitelja z vsemi pravicami in dolžnostmi do njegovih sorodnikov. S prenehanjem življenjske skupnosti starševske dolžnosti ne prenehajo, saj posvojitve ni mogoče razvezati. Namen posvojitve je predvsem v varstvu in preskrbi mladoletnikov, zlasti tistih, ki nimajo staršev. Na drugi strani posvojitve omogoča osebam, ki nimajo oziroma ne morejo imeti bioloških otrok, da uresničijo željo po

⁶¹ Obrazložitev k 8. členu Predloga Zakona o registraciji istospolne partnerske skupnosti – prva obravnava – EPA 178/IV, Poročevalec, št. 21/2005, str. 19.

⁶² Obrazložitev k Predlogu Zakona o partnerski zvezi, str. 34, dostopno na <https://www.rtvsl.si/files/slovenija/9a3d04370af344fa473c.pdf> (5. 6. 2017).

⁶³ Novak B., Podjetje in delo 6-7/2016, str. 1063.

⁶⁴ Novak B., Podjetje in delo 6-7/2016, str. 1063-1064.

⁶⁵ Weber N., Pravniki 7-8/2010, str. 501.

starševstvu.⁶⁶ ZPZ izrecno onemogoča, da bi istospolna partnerja skupaj posvojila otroka. To velja za obe obliki partnerske zveze, tako za sklenjeno kakor tudi za nesklenjeno. Razlika med ZPZ in ZZZDR je v tem, da ZPZ skupno posvojitvev izrecno prepoveduje, medtem ko ZZZDR posvojitvev po istospolnih partnerjih ureja posredno, z interpretacijo pravil o posvojitvi.⁶⁷ Glede na to, da iz 135. člena ZZZDR izhaja, da je skupna posvojitvev rezervirana le za zakonce, te možnosti istospolni partnerji nimajo. Pravilo skupne posvojitve ne velja niti za zunajzakonske partnerje, saj jih ZZZDR z zakonci izenačuje le v razmerju med partnerjema. Zakonodajalec je očitno menil, da pri zunajzakonski skupnosti ne gre za dovolj stabilno razmerje.⁶⁸ Menim, da je takšna ureditev neprimerna, saj ljubezen in varnost, ki ju je lahko deležen otrok, nista odvisni od oblike življenjske skupnosti dveh oseb, še manj je zmožnost skrbi za otroka odvisna od osebne okoliščine, kot je spolna usmerjenost.

ZZZDR poleg skupne posvojitve (ki je torej omogočena le zakoncem) daje tudi možnost enostranske posvojitve, kjer partner sam posvoji otroka ali posvoji otroka svojega partnerja.⁶⁹ V tem primeru nanj preidejo vse starševske dolžnosti, zlasti skrb za otrokove pravice in koristi. Istospolni partner ima možnost posvojiti otroka, ki je tuj v razmerju do obeh partnerjev. Prav tako sme s soglasjem posvojiti biološkega ali z biomedicinsko pomočjo spočetega otroka svojega partnerja. V obeh primerih je spoštovano načelo iz 135. člena ZZZDR, da nihče ne sme biti posvojen od več oseb, razen če sta posvojitelja zakonca. Odločba o posvojitvi posvojitelju daje pravico in dolžnost otroka vzdrževati, vzgajati ter izobraževati, obenem je upravičen do skrbi za otroka in za njegovo premoženje. Po zakonu mu pripadajo roditeljska pravica, pravica do stikov z otrokom in dolžnost preživljanja.⁷⁰ V skladu s pravili ZZZDR lahko istospolni partner tudi posvoji otroka umrlega partnerja ali postane njegov skrbnik ali rejnik. Ni pa jasnega odgovora v primeru, ko bi istospolni partner posvojil otroka, ki ga je pred oblikovanjem življenjske skupnosti že posvojil drugi partner.⁷¹ Na eni strani trčimo ob prepoved skupne posvojitve (saj bi bil otrok v tem primeru posvojen s strani dveh oseb), na drugi strani pa ob otrokovo korist, ki se v večji meri zasleduje, če zanj skrbita dve osebi in ne le ena. Otrokova korist in načelo prepovedi diskriminacije (na temelju otrokovega izvora) utemeljujeta, da omogočimo postopno oziroma sukcesivno skupno posvojitvev.

⁶⁶ Zupančič K., 1999, str. 119.

⁶⁷ Novak B., Podjetje in delo 6-7/2016, str. 1063.

⁶⁸ Zupančič K., 1999, str. 122-123.

⁶⁹ Iz 138. člena ZZZDR izhaja, da lahko zakonec enostransko posvoji le v primeru posvojitve otroka svojega zakonca, kar pomeni izjemo od skupne posvojitve, ki velja za zakonce.

⁷⁰ Novak B., Podjetje in delo 6-7/2016, str. 1059.

⁷¹ Novak B., v: Zupančič K., Novak B., 2008, str. 232.

Če partner le dejansko skrbi za otroka drugega partnerja, ker do posvojitve ne pride, nima nikakršnih pravic in dolžnosti, ki izhajajo iz starševstva ter se zato ob morebitnem prenehanju skupnosti tudi ne more potegovati za varstvo in vzgojo otroka.⁷² Prav tako nima pravice do obiskov v bolnišnici, dolžnosti preživljanja, otrok po njem ne more biti niti socialno zavarovan niti ni upravičenec do nujnega dednega deleža. Povsem na mestu je vprašanje, ali je vredno na račun otrokovih pravic deprivilegirati istospolne partnerje le zato, ker politična in družbena javnost nista sposobni vsem ljudem zagotoviti pravic in dolžnosti v enakem obsegu, ne glede na spolno usmerjenost.

Razlogov za takšno ureditev posvojitve s strani istospolnih partnerjev (enako velja tudi za partnerje zunajzakonske skupnosti), zakonodajalec ni utemeljil. Če meni, da je otroku bolj v korist posvojitve le obeh partnerjev skupaj, ni jasno, zakaj temu ni sledil pri ureditvi pravic in dolžnosti istospolnih partnerjev. Menim, da otrokove koristi ne bi smeli presojati po posvojiteljevi spolni usmerjenosti, temveč bi bilo treba pri presoji obravnavati predvsem fizično in psihično zdravje potencialnega posvojitelja ter njegovo sposobnost otroku zagotoviti zdrav razvoj. Po ocenah tujih strokovnjakov s področja družinskega prava je neenako obravnavanje istospolnih partnerjev v razmerju do zakoncev posledica pomanjkanja priznanja in spoštovanja istospolnih partnerjev v družbi.⁷³

Kljub navedeni pravni ureditvi imajo istospolni partnerji možnost, da postanejo starši na podlagi pridobitve otroka prek instituta priznanja tuje sodne odločbe. V slovenski sodni praksi obstaja sklep Vrhovnega sodišča RS⁷⁴, s katerim je sodišče priznalo veljavnost skupne posvojitve otroka, izvedene v tujini, s strani istospolnih partnerjev. Pojasnilo je, da glede na določbe ZMZPP slovenska sodišča ne smejo presojati meritorne odločitve tujega sodišča, temveč le skladnost s t.i. mednarodnim javnim redom. Določba ZZZDR, ki onemogoča skupno posvojitve otrok je resda kogentna, vendar ne spada v mednarodni javni red, kar ima za posledico, da se skupna posvojitve, izvedena v tujini, lahko prizna na območju RS.⁷⁵ Učinek priznanja sodne odločbe ni v tem, da bo sodišče vnaprej vsakemu istospolnemu paru priznalo, da lahko posvoji otroka, ampak predvsem, da bo otrok, ki je že posvojen in živi s posvojiteljema od rojstva (kar je bilo dejansko stanje v konkretnem primeru), lahko tudi v RS imel starša, saj bi v nasprotnem primeru ta otrok ostal brez pravnega varstva, ker posvojitelja ne bi imela več pravice odločanja o otroku.⁷⁶ Čeprav pravna ureditev istospolnim partnerjem

⁷² Novak B., v: Zupančič K., Novak B., 2008, str. 233.

⁷³ Novak B., v: Zupančič K., Novak B., 2008, str. 234.

⁷⁴ Sklep Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 462/2009 z dne 28. 1. 2010 – baza IUS-Info.

⁷⁵ Weber N., Pravna praksa 27/2010, str. 16.

⁷⁶ Kogovšek N., Pravna praksa 42/2009, str. 13.

onemogoča skupno posvojitve, take posvojitve v Sloveniji obstajajo.

URS v 56. členu določa, da otroci, za katere starši iz kakršnegakoli razloga ne skrbijo, uživajo posebno varstvo. Poleg posvojitve poznamo še dve obliki varstva, to sta skrbništvo in rejništvo. V skladu z določbami ZZZDR ni ovire, ki bi preprečevala, da bi istospolni partner postal bodisi skrbnik bodisi rejnik. ZZZDR namreč v 181. členu ne izključuje istospolnih partnerjev, tudi Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti (Uradni list RS, št. 110/02, 56/06 – v nadaljevanju ZIRD) ne omejuje izvajanja rejništva na nobeno obliko življenjske skupnosti.

3.1.1. STALIŠČE EVROPSKEGA SODIŠČA ZA ČLOVEKOVE PRAVICE

Evropsko sodišče za človekove pravice (v nadaljevanju ESČP) v svojih odločbah potrjuje upravičenost istospolno usmerjenih oseb po enakem obravnavanju v družinskopravnih razmerjih in pravnih razmerjih do otrok, vključno s pravico do posvojitve. Po stališču ESČP se istospolnim parom in istospolno usmerjenim osebam le na podlagi spolne usmerjenosti ne sme odrekati možnosti posvojitve ter s tem posledično kršiti njihove pravice do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja. Že leta 1999 je ESČP v zadevi Salgueiro da Silva Mouta proti Portugalski⁷⁷ določilo, da istospolna usmerjenost ne sme biti odločilni dejavnik pri sprejemu odločitve o zaupanju otroka v varstvo in vzgojo, saj takšno ravnanje povzroča kršitev pravice do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja v povezavi s kršitvijo prepovedi diskriminacije. Tudi v zadevi E. B. proti Franciji⁷⁸ je sodišče ugotovilo kršitev navedene pravice, saj je poudarilo, da določbe civilnopravne zakonodaje ne določajo pogoja navzočnosti osebe nasprotnega spola v primeru posvojitve, kar pomeni, da so državni organi v konkretnem primeru diskriminatorno razlikovali pritožnico le in samo zaradi istospolne usmerjenosti.⁷⁹

Diskriminacija pa ni podana že samo na podlagi različnega obravnavanja dveh oseb, temveč morajo biti pravni položaji primerljivi tako z vidika socialnih in osebnih kakor tudi pravnih posledic. V zadevi Gas in Dubois proti Franciji⁸⁰ je ESČP obravnavalo vprašanje

⁷⁷ Sodba ESČP v zadevi Salgueiro da Silva Mouta proti Portugalski, št. 33290/96 z dne 21. 12. 1999, dostopno na [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"fulltext":\["\"CASE OF SALGUEIRO DA SILVA MOUTA v. PORTUGAL\""\],"documentcollectionid2":\["\"GRANDCHAMBER\", \"CHAMBER\"\],\"itemid":\["\"001-58404\"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{) (1. 6. 2017).

⁷⁸ Sodba ESČP v zadevi E. B. proti Franciji, št. 43546/02 z dne 22. 1. 2008, dostopno na [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"fulltext":\["\"CASE OF E.B. v. FRANCE\""\],"documentcollectionid2":\["\"GRANDCHAMBER\", \"CHAMBER\"\],\"itemid":\["\"001-84571\"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{) (1. 6. 2017).

⁷⁹ Weber N., Pravniki 7-8/2010, str. 499.

⁸⁰ Sodba ESČP v zadevi Gas in Dubois proti Franciji, št. 25951/07 z dne 15. 3. 2012, dostopno na [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"appno":\["\"25951/07\"\],\"itemid":\["\"001-109572\"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{) (1. 6. 2017).

posvojitve s strani partnerjev istospolne skupnosti, natančneje posvojitve s strani istospolne partnerke. Primer sta sprožili francoski pritožnici, ki tvorita življenjsko skupnost vse od leta 1989, leta 2002 sta sklenili tudi pogodbeno partnerstvo. Pritožnica Dubois je že pred sklenitvijo navedenega partnerstva leta 2000 rodila deklico, ki je bila spočeta s postopkom OBMP v Belgiji. Partnerica Gas je želela deklico posvojiti, vendar je francosko sodišče njen zahtevek za enostavno posvojitvev zavrnilo, čeprav je Dubois s posvojitvijo soglašala. Sodišče je pri odločitvi pojasnilo, da bi imela enostavna posvojitvev pravne posledice, ki so nezdržljive s koristmi otroka. Pri enostavni posvojitvi razmerje med biološkimi starši in otroki ne preneha, posvojitelj pa pridobi enake pravne posledice, kot da bi bil eden od bioloških staršev. Starševska skrb se prenese na posvojitelja, eden od bioloških staršev pa je nosilec starševske skrbi samo v primeru, če je s posvojiteljem v zakonski zvezi, kar pomeni, da je ta vrsta posvojitve pridržana le in samo za zakonce. Če bi sodišče v Franciji ugodilo zahtevku za posvojitvev, bi to pomenilo, da bi biološka mati deklice Dubois izgubila vse pravice do otroka.⁸¹ V tem primeru ESČP ni ugotovilo diskriminacijskega obravnavanja. Presodilo je, da bi bila posvojitvev otroku v škodo, saj bi njena biološka mati ostala brez vseh pravic. ESČP je v sodbi povedalo, da pravni položaj pritožnic ne more biti primerljiv s položajem zakonskega partnerja, v zvezi z neporočenimi partnerji pa je poudarilo, da tudi raznospolni partnerji, ki so sklenili pogodbeno partnerstvo, ne morejo posvojiti otroka z enostavno posvojitvijo, zaradi česar ne obstajajo razlike pri obravnavanju življenjskih skupnosti istospolnih in raznospolnih partnerjev. Odločitev ESČP ne pomeni, da istospolni partnerji v Franciji ne morejo posvojiti otroka, ampak da ga ne morejo posvojiti z enostavno posvojitvijo. V tej zadevi zato ni šlo za kršitev pravice do družinskega in zasebnega življenja.⁸²

3.2. STIKI Z OTROKOM SVOJEGA PARTNERJA

Iz 106.a člena ZZZDR izhaja, da ima otrok pravico do stikov tudi z osebami, s katerimi je družinsko povezan in je nanje osebno navezan, ob pogoju, da so stiki otroku v korist. ZZZDR sicer med primeroma naštetih osebe ne vključuje tudi istospolnih partnerjev, vendar jim je glede na že navedeno stališče, da je treba pojem družine razumeti širše od življenjske skupnosti staršev in otrok iz 2. člena ZZZDR, treba omogočiti pravico do stikov,

⁸¹ Weber N., Pravna praksa 19/2012, str. 25.

⁸² Weber N., Pravna praksa 19/2012, str. 25-26.

če je otrok nanje čustveno navezan in so mu stiki v korist.⁸³ Z uveljavitvijo ZPZ lahko to stališče potrdimo, saj glede na to, da so istospolni partnerji izenačeni z zakonci in zunajzakonskimi partnerji, ne vidim nobenega zadržka, da pravice do stikov z otroki bivšega partnerja, ne bi imeli.

3.3. PREŽIVLJANJE OTROKA SVOJEGA PARTNERJA

Iz določb 127. člena ZZZDR izhaja dolžnost zakonca oziroma zunajzakonskega partnerja po preživljanju mladoletnih otrok drugega partnerja, razen če je otroka sposoben preživljati kdo od otrokovih staršev (t. i. subsidiarna preživninska dolžnost). Dolžnost preživljanja otroka svojega partnerja praviloma preneha s prenehanjem življenjske skupnosti med partnerjema, razen, če je skupnost prenehala zaradi smrti otrokove matere ali očeta. V tem primeru dolžnost preživelega partnerja do preživljanja obstaja samo, če sta z otrokom v času prenehanja skupnosti živela skupaj. ZRIPS dolžnosti preživljanja otroka drugega partnerja ni uredil, zaradi česar otroci, ki so živeli z istospolnima partnerjema, niso bili enako obravnavani v razmerju do otrok, ki živijo v zakonski zvezi ali zunajzakonski skupnosti.⁸⁴

Z uveljavitvijo ZPZ, ki ne izključuje uporabe splošnih določb ZZZDR, je prišlo do spremembe glede preživljanja otroka drugega partnerja iz partnerske zveze, saj 4. člen ZPZ določa, da se glede pravic in dolžnosti partnerjev iz partnerske zveze smiselno uporabljajo določbe o pravicah in dolžnostih zakoncev. To pomeni, da je partner iz sklenjene partnerske zveze po sedANJI ureditvi pod določenimi pogoji zavezan k preživljanju otroka svojega partnerja. Nova ureditev odpravlja diskriminacijo otrok glede na spolno usmerjenost njihovih staršev.⁸⁵ Diskriminacija otrok pa še vedno ni odpravljena pri partnerjih iz neskljenjene partnerske zveze, saj ta zveza ne ustvarja preživninskega razmerja partnerja do otroka svojega partnerja.⁸⁶

3.4. OPLODITEV Z BIOMEDICINSKO POMOČJO

Čeprav so z uveljavitvijo ZPZ partnerji iz sklenjene in partnerji iz neskljenjene partnerske zveze v pravnih posledicah na vseh pravnih področjih izenačeni z zakonci oziroma zunajzakonskimi partnerji, to ne velja za področje oploditve z biomedicinsko pomočjo, saj

⁸³ Novak B., v: Zupančič K., Novak B., 2008, str. 236-237.

⁸⁴ Novak B., v: Zupančič K., Novak B., 2008, str. 237.

⁸⁵ Novak B., 2017, str. 147.

⁸⁶ Novak B., 2017, str. 159.

zakon izrecno določa, da partnerja iz (ne)sklenjene partnerske zveze nista upravičena do teh postopkov. Poleg tega Zakon o zdravljenju neplodnosti in postopkih oploditve z biomedicinsko pomočjo (Uradni list RS, št. 70/00 – v nadaljevanju ZZNPOB) določa, da sta upravičena do teh postopkov le partnerja iz raznospolne življenjske skupnosti, ki zaradi neplodnosti ne moreta imeti otrok. Zakon torej pravico do OBMP odreja tako samski ženski kot tudi ženski, ki živi v skupnosti z drugo žensko.⁸⁷

Država v 55. členu URS, ki je uvrščen v poglavje Človekove pravice in temeljne svoboščine, zagotavlja svobodno odločanje o rojstvih otrok, zaradi česar je dolžna zagotavljati možnosti in razmere za uresničevanje te svoboščine. Ustavno sodišče RS je že leta 1982 v postopku pobude za oceno ustavnosti poudarilo, da gre pri tej pravici oziroma svoboščini za individualno pravico, ki ni pravica zakoncev oziroma parov.⁸⁸ Leta 2012 je pobudnica (samska ženska) že vložila zahtevo za presojo ustavnosti v delu, ki določa, da so do postopkov upravičeni samo raznospolni pari, samske ženske pa ne. Ustavno sodišče RS o zahtevi vsebinsko ni odločalo, saj jo je zaradi pomanjkanja procesnih razlogov zavrglo.⁸⁹ V evropski pravni ureditvi gre razvoj v smeri razširitve upravičencev, tako npr. Češka, Danska, Finska, Španija in Hrvaška pravico do biomedicinske pomoči izrecno priznavajo tudi samskim ženskam. Avstrijsko ustavno sodišče je celo odločilo, da je treba ženskam v homoseksualni skupnosti priznati pravico do OBMP, saj ne obstajajo tehtni razlogi, ki bi temu nasprotovali.⁹⁰

Menim, da je navedena ureditev v Sloveniji, če se nanaša na samske ženske in istospolne partnerje, nesmiselna ter da posega v načelo enakosti pred zakonom. Kar je še huje, sili jih k temu, da uporabljajo druge sporne poti, da lahko postanejo starši. Istospolna partnerka ima tako že na Hrvaškem brez vsakršnih ovir možnost do OBMP. Istospolna partnerja, dva moška oziroma dve ženski, se lahko odločita tudi za rešitev, da se tretja oseba predstavi kot zunajzakonski partner. Pravica do OBMP se namreč nudi ženski in moškemu, ki zgolj zatrjujeta, da živita v življenjski skupnosti⁹¹.

Vprašanje, ali ima samska ženska oziroma istospolna partnerka pravico do OBMP, je povezano z vprašanjem, ali je pravno dopustno razlikovanje pri dostopu do OBMP na temelju osebne okoliščine (samskost ali spolna usmerjenost). Razlikovanje žensk na temelju teh osebnih okoliščin pa lahko pomeni kršitev ustavnih določb. Strinjam se z A. Bubnov

⁸⁷ Novak B., v: Zupančič K., Novak B., 2008, str. 278 in 279.

⁸⁸ Sklep Ustavnega sodišča RS, št. U-I-90/81 z dne 21. 1. 1982 – baza IUS-Info.

⁸⁹ Sklep Ustavnega sodišča RS, št. U-I-242/12 z dne 10. 1. 2013 – baza IUS-Info.

⁹⁰ Rajgelj B., Pravna praksa 26/2014, str. 14-16.

⁹¹ Novak B., v: Zupančič K., Novak B., 2008, str. 284.

Škoberne⁹², da je treba zagotoviti enako obravnavanje vseh žensk pri pravici do OBMP, ne glede na osebno okoliščino, povezano s tem, ali ima zakonca, zunajzakonskega partnerja ali je samska. K temu pa dodajam, da tudi ne glede na to, ali je istospolno usmerjena.

⁹² Škoberne A., Pravna praksa 18/2001, str. 6-7.

4. ZAKLJUČEK

Ob pregledu slovenske družinskopravne ureditve in posledic, ki se vežejo na druga pravna področja, je opaziti, da položaj istospolno usmerjenih oseb ni primerljiv s položajem, ki so ga deležni raznospolno usmerjeni. Zakonodaja je na družinskem področju na več mestih ne samo diskriminatorna, temveč tudi pomanjkljiva. Obstoje pravnih praznin pri urejanju istospolnih življenjskih skupnosti vodi v stanje, kjer državni organi ravnavajo po prostem preudarku in ne zasledujejo ustavnega načela enakosti. Dostop do različnih kategorij pravic je očitno pogojen s posameznikovo vključenostjo v družbo. Menim, da je eden bistvenih razlogov za takšno stanje v zastarelem, tradicionalnem in predsodkov polnem pogledu ljudi ter posledično pritiskov javnosti na zakonodajno vejo oblasti. Družba še vedno poudarja spolno dihotomijo z jasno določenimi starševskimi vlogami. Zavedati se je treba, da ljudje sicer nismo enaki, kar pa ne pomeni, da ni potrebe po spoštovanju splošnega načela enakosti pred zakonom, ki zahteva, da zakonodajalec bistveno enake položaje ureja enako, različne pa različno. Izjema je dovoljena samo v primeru, kadar za različno obravnavanje enakih položajev obstajajo razumni in stvarni razlogi. ESČP je v eni izmed svojih odločitev jasno poudarilo, da morajo za različno obravnavanje istospolnih partnerjev obstajati še posebej utemeljeni razumni razlogi.

S sprejetjem ZRIPS je prišlo do premika v smeri priznavanja pravic istospolnih partnerjev, čeprav jim ni bil priznan enak položaj kot zakoncem ali zunajzakonskim partnerjem. Da zakonodajalec ni imel namena izenačitve, jasno izhaja iz dejstva, da istospolnih partnerjev ni vključil v ZZZDR. Menim, da je Ustavno sodišče RS v odločbi⁹³, s katero je na področju dedovanja izenačilo registrirane partnerje z zakonci, in v odločbi⁹⁴, s katero je pravno priznalo neskljenjene istospolne partnerske zveze, in jih na področju dedovanja izenačilo z zunajzakonskimi skupnostmi, naredilo pomemben korak naprej. Tudi če javnost še ni pripravljena na sprejem zakonodaje, ki bi navedene položaje izenačila, ima to moč nedvomno Ustavno sodišče RS.

ZPZ, s katerim je prišlo do izenačitve tako sklenjene, kakor tudi neskljenjene partnerske zveze z zakonsko in zunajzakonsko zvezo v partnerskih medsebojnih razmerjih, na novo ureja položaj istospolnih partnerjev v Sloveniji. Pred uveljavitvijo ZPZ je bilo zaznati največjo diskriminacijo na področju socialnega varstva, saj partnerja v neregistrirani, ponekod

⁹³ Odločba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-425/06 z dne 2. 7. 2009, Uradni list RS, št. 55/09.

⁹⁴ Odločba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-212/10 z dne 14. 3. 2013, Uradni list RS, št. 31/13.

pa tudi v registrirani partnerski skupnosti, nista bila razumljena kot ožja družinska člana.⁹⁵

Nova ureditev kaže na premik v smer vse večjega družbenega sprejemanja istospolne usmerjenosti, saj omogoča podlago za širok korpus pravic in obveznosti, ki vodijo v enakopravno vključenost istospolnih partnerjev na območju RS. Dejstvo, da je zakonodajalec istospolnim partnerjem odvzel upravičenost do skupne posvojitve otrok in do postopkov oploditve z biomedicinsko pomočjo, pa kaže na to, da za izenačitev istospolnih partnerjev na tem področju še nismo pripravljeni. To je po mojem mnenju nesprejemljivo za družbo, ki se ponaša z ustavno demokracijo in poudarja spoštovanje temeljnih človekovih pravic in svoboščin. Še bolj nesprejemljivo pa je, da zakonodajalec sledi družbenim predsodkom in jih uzakonja, čeprav bi se moral proti njim boriti ter jih odpravljati.

Zaradi takšne ureditve niso prikrajšani le istospolni partnerji, temveč tudi otroci, ki so diskriminirani v razmerju do otrok, rojenih v raznospolnih skupnostih. Istospolni partnerji imajo sicer pravico do enostranske posvojitve, zato je v tem delu obseg varstva otrok v teh družinah izenačen v primerjavi z obsegom varstva v raznospolnih družinah, vendar je v praksi možnost take posvojitve partnerjevega otroka večkrat onemogočena. Otroci imajo lahko še vedno drugega biološkega starša, ki ne izvaja stikov, ne plačuje preživnine oziroma ne skrbi za otrokove največje koristi ter interese. Če do posvojitve partnerjevega otroka zaradi odklonitve soglasja drugega biološkega starša, ki je nujno potrebno, ne pride, istospolni partner iz neskljenjene partnerske zveze ni dolžan preživljati otroka svojega partnerja, kar je nedvomno v škodo otrokovim koristim.

Zaključujem z ugotovitvijo, da je ureditev na področju istospolnih partnerskih zvez primerna le v delu, ki se nanaša na pravice in dolžnosti partnerjev, saj so z vključitvijo med ožje družinske člane pridobili vse tiste pravice in dolžnosti, ki jih uživajo partnerji iz raznospolnih skupnosti. Veliko pomanjkljivost pa vidim v ureditvi pravic in dolžnosti istospolnih partnerjev v razmerju do otrok. Otroci so posebno ranljiva skupina in so zaradi tega veliko bolj izpostavljeni. Država kot zakonodajalec ne bi smela dopustiti vpliva družbenega tradicionalnega nazora na zagotovitev pravic otrok v istospolnih družinah. Mislim, da je odveč poudarjati, da je zakonodajalec s tem, ko istospolnih parov ni izenačil z raznospolnimi v razmerjih med starši in otroki, povzročil stanje, zaradi katerega za otroke v zgoraj opisanih okoliščinah ni ustrezno poskrbljeno. Poudarjanje javnosti, da odraščanje v istospolni partnerski zvezi škoduje otroku, je povsem neutemeljeno, saj številne raziskave kažejo, da je optimalen razvoj otroka bolj odvisen od medosebnih odnosov v družini kot pa od

⁹⁵ Istenič M., Pravna praksa 25-26/2016, str. 14.

spolne usmerjenosti staršev. Menim, da je za otrokov zdrav psihološki oziroma duševni razvoj pomembno predvsem to, da mu družinska skupnost nudi mirno okolje, ki ga otrok potrebuje bolj kot prisotnost moške in ženske vloge.

Neenaka obravnava istospolnih partnerjev v razmerju do raznospolnih partnerjev očitno še ni v celoti odpravljena, vendar glede na dosednji razvoj pravic istospolnih partnerjev utemeljeno menim, da bo tudi naša družba sčasoma pripravljena istospolnim partnerjem podeliti pravice, za katere so trenutno še prikrajšani in jih tako v pravnem položaju popolnoma izenačiti z raznospolnimi partnerji.

5. LITERATURA

1. Barlič N., Istospolni partnerji in njihov pravni položaj. Pravna praksa 47/2005, Priloga, str. II-VII.
2. Glušič-Terbovc T., ZZZDR in korist otroka – novelama iz leta 2001 in 2004 ob rob. Pravna praksa 23/2006, str. 20.
3. Istenič M., Zakon o partnerski zvezi. Pravna praksa 25-26/2016, str. 13-14.
4. Kogovšek N., Je posvojitev, izvedena v tujini, lahko v nasprotju z javnim redom RS?. Pravna praksa 42/2009, str. 13-15.
5. Mišič D., Osebnostno pravne dileme po 21. členu ZRIPS. Pravna praksa 24-25/2007, str. 17.
6. Novak B., Družinsko pravo. 2., spremenjena in dopolnjena izdaja, Uradni list RS, Ljubljana, 2017.
7. Novak B., Možnosti, da istospolni partnerji v slovenskem pravnem redu postanejo starši. Podjetje in delo 6-7/2016, str. 1054-1064.
8. Rajgelj B., Ali ima polnoletna in razsodna samska ženska pravico do izbire?. Pravna praksa 26/2014, str. 14-16.
9. Rajgelj B., Pravni položaj istospolnih partnerstev in starševstva v Sloveniji, str. 1-45. Dostopno na http://www.mirovni-institut.si/wp-content/uploads/2015/03/Pravni-položaj-istospolnih-partnerstev-in-star%C5%A1evstva_feb_2015.pdf (29. 5. 2017).
10. Rajgelj B., Razmerja v istospolnih družinah – kje smo in kam lahko gremo?. Socialno delo 5-6/2010, str. 306-318.
11. Škoberne A., OBMP ne glede na osebne okoliščine. Pravna praksa 18/2001, str. 6-7.
12. Weber N., Istospolna partnerka nima pravice do (enostavne) posvojitve. Pravna praksa 19/2012, str. 25-26.
13. Weber N., Pravice istospolnih partnerjev v razmerju do otrok. Pravniki 7-8/2010, 495-524.
14. Weber N., Priznanje tujih sodnih odločb o posvojitvi otroka s strani istospolnih partnerjev. Pravna praksa 27/2010, str. 16.
15. Weber N., Starševstvo istospolnih partnerjev. Pravna praksa 46/2012, str. 13-14.
16. Zupančič K., Družinsko pravo. Uradni list RS, Ljubljana, 1999.
17. Zupančič K. (red.), Novak B., Žnidaršič Skubic V., Končina-Peternel M., Reforma družinskega prava – predlog novih predpisov s komentarjem. 2., spremenjena in dopolnjena izdaja, Uradni list RS, Ljubljana, 2009.

18. Zupančič K., Novak B., Predpisi o zakonski zvezi in družinskih razmerjih. Uradni list RS, Ljubljana, 2008.
19. Žnidaršič Skubic V., Dedovanje v istospolni partnerski skupnosti. Podjetje in delo 6-7/2008, str. 1526-1535.

6. SODNA PRAKSA

1. Sodba ESČP v zadevi E. B. proti Franciji, št. 43546/02 z dne 22. 1. 2008, dostopno na [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"fulltext":\["\"CASE OF E.B. v. FRANCE\""\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\],"itemid":\["001-84571"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{) (1. 6. 2017).
2. Sodba ESČP v zadevi Gas in Dubois proti Franciji, št. 25951/07 z dne 15. 3. 2012, dostopno na [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"appno":\["25951/07"\],"itemid":\["001-109572"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{) (1. 6. 2017).
3. Sodba ESČP v zadevi Salgueiro da Silva Mouta proti Portugalski, št. 33290/96 z dne 21. 12. 1999, dostopno na [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"fulltext":\["\"CASE OF SALGUEIRO DA SILVA MOUTA v. PORTUGAL\""\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\],"itemid":\["001-58404"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{) (1. 6. 2017).
4. Odločba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-425/06 z dne 2. 7. 2009, Uradni list RS, št. 55/09.
5. Odločba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-212/10 z dne 14. 3. 2013, Uradni list RS, št. 31/13.
6. Odločba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-255/13 z dne 18. 2. 2016, Uradni list RS, št. 18/16.
7. Odločba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-68/16 z dne 16. 6. 2016, Uradni list RS, št. 49/16.
8. Sklep Ustavnega sodišča RS, št. U-I-90/81 z dne 21. 1. 1982 – baza IUS-Info.
9. Sklep Ustavnega sodišča RS, št. U-I-242/12 z dne 10. 1. 2013 – baza IUS-Info.
10. Sodba Vrhovnega sodišča RS, št. VIII Ips 326/2016 z dne 9. 5. 2017 – baza IUS-Info.
11. Sklep Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 462/2009 z dne 28. 1. 2010 – baza IUS-Info.

7. PRAVNI PREDPISI

1. Ustava Republike Slovenije, Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06, 47/13, 75/16.
2. Kazenski zakonik, Uradni list RS, 55/08, 66/08, 39/09, 55/09, 91/11, 50/12, 6/16, 54/15, 38/16, 27/17.
3. Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah, Uradni list SFRJ, št. 86/99, Mednarodne pogodbe, št. 15/90, Akt o notifikaciji nasledstva glede konvencij Organizacije združenih narodov in konvencij, sprejetih v Mednarodni agenciji za atomsko energijo, Uradni list RS, št. 35/92, Mednarodne pogodbe, št. 9/92.
4. Obligacijski zakonik, Uradni list RS, št. 83/01, 32/04, 28/06, 40/07, 97/07, 64/16.
5. Pravilnik o registraciji istospolnih partnerskih skupnosti, Uradni list RS, št. 55/06, 91/11, 33/16.
6. Predlog Zakona o partnerski zvezi – EPA 967-VII. Dostopno na <https://www.rtv slo.si/files/slovenija/9a3d04370af344fa473c.pdf> (5.6.2017).
7. Predlog Zakona o registraciji istospolne partnerske skupnosti – prva obravnava – EPA 178/IV, Poročevalec, št. 21/2005.
8. Zakon o davku na dediščine in darila, Uradni list RS, št. 117/06, 36/16.
9. Zakon o dedovanju, Uradni list SRS, št. 15/76, 23/78, Uradni list RS, št. 17/91-I, 13/94, 40/94, 82/94, 117/00, 67/01, 83/01, 73/04, 31/13, 99/13, 63/16.
10. Zakon o delovnih razmerjih, Uradni list RS, št. 21/13, 78/13, 47/15, 33/16, 52/16, 15/17.
11. Zakon o mednarodni zaščiti, Uradni list RS, št. 22/16, 5/17, 16/17.
12. Zakon o pacientovih pravicah, Uradni list RS, št. 15/08.
13. Zakon o partnerski zvezi, Uradni list RS, št. 33/16.
14. Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, Uradni list RS, št. 96/12, 39/13, 46/13, 63/13, 99/13, 101/13, 111/13, 44/14, 85/14, 95/14, 97/14, 95/14, 95/14, 95/14, 31/15, 90/15, 96/15, 102/15, 42/16, 80/16, 88/16, 40/17, 23/17.
15. Zakon o pravnem postopku, Uradni list RS, št. 26/99, 96/02, 110/02, 58/03, 2/04, 2/04, 69/05, 90/05, 43/06, 52/07, 45/08, 111/08, 121/08, 57/09, 12/10, 50/10, 107/10, 75/12, 76/12, 40/13, 92/13, 6/14, 10/14, 48/14, 48/15, 6/17, 10/17.
16. Zakon o preprečevanju nasilja v družini, Uradni list RS, št. 16/08, 68/16.
17. Zakon o registraciji istospolne partnerske skupnosti, Uradni list RS, št. 65/05, 55/09, 18/16, 33/16, 68/16.

18. Zakon o socialno varstvenih prejemkih, Uradni list RS, št. 61/10, 40/11, 99/13, 90/15, 88/16.
19. Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev, Uradni list RS, št. 62/10, 40/11, 40/12, 57/12, 3/13, 14/13, 56/13, 99/13, 14/15, 57/15, 69/15, 90/15, 38/16, 51/16, 88/16, 61/17.
20. Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, Uradni list RS, št. 15/76, 30/86, 1/89, 14/89, 13/94, 82/94, 29/95, 26/99, 60/99, 70/00, 64/01, 110/02, 42/03, 16/04, 101/07, 90/11, 84/12, 82/15.
21. Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju, Uradni list RS, št. 9/92, 13/93, 9/96, 29/98, 77/98, 6/99, 56/99, 99/01, 60/02, 42/02, 126/03, 62/05, 76/05, 100/05, 38/06, 72/06, 114/06, 91/07, 71/08, 76/08, 62/10, 87/11, 40/11, 40/12, 21/13, 63/13, 91/13, 99/13, 111/13, 95/14, 47/15, 90/15, 61/17.
22. Zakon o osebnem imenu, Uradni list RS, št. 20/06.

8. SPLETNI VIRI

1. Ustava in istospolni življenjski partnerji: Problem je hitro rešljiv! Dostopno na <https://www.dnevnik.si/1042729915>, 20.5.2017.
2. Sklenitev partnerske zveze (istospolna poroka), LGBT pravice. Dostopno na https://lgbtpravice.si/istospolna_poroka, 21.5.2017.